

Mak
Olo Hungkuno Wopɨngo loso Mak
Mtɨ'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno Sɨmo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto sɨmentiso sohonta soswo sife aho hopi'nono mofonepo nto uyokolofahonɨngki Mak olo iyoswo loso mtɨ'mokumentisofoho. Mak sohwo yofe hufa'unjo hweho. Nom'ne yofeso olenoho. Jounɨyoho. I oso'no yofe hiso nehm'no hu'mo ole: Joun Makɨyoho. (Oso hungkuno hiso *Apousel* sohe engo 12 honɨngkano we'e 25. Osopo weho.) Mak sohwo yofe hufa'u mulinyo hwapɨngoso ole: Yofe Makɨyeso Ngkɨlik hungkuno mta'angofoho. Yofe Jounɨyeso Hipɨlu hungkuno mta'angofoho. Makɨye na'usi Maliyafoho. (Oso hiso *Apousel* sohe engo 12 honɨngkano we'e 12. Osopo weho.) Mak huhwo sohwoe kona'wohiye ango somo a'amu Jisasi'mo inɨngkunyoso aho ku'mo ku'mɨngo ne'no uhu'mokumotofomnoho. Mak sohwo Jisasiye inomokomoyo hwo'maho. O'o, Jisasiye inomokomoyo Saimoun Pita'nji ango Loum sopo syoho imojiye hwa'uyoho. Olo iyoswo hiloso Mak ango Loum humanto mtɨ'mokumentisofoho. A'amu fehohnjo hofɨko huno ole, Mak sohwo Hipɨlu hungkuno so'nji Ngkɨlik hungkuno so'nji huno moi'wo'nnyo hweho. Oso'no ango Loum sopo Pita'nji nohumanji Mak kako Pitafe hungkuno iwolo'mokiyo syoho imojo

hweho. Pita kako Anituye hungkunoso Hipilu hungkunomo lahonngki a'amu Loumjoso upa'nyo'ne Mak kako Ngkilik hungkunomo iwolo'mokumajo hweho. Oso'no a'amu Loumjo sofe hunoso olenoho. Hwe fihwo kako ni'hu'no yokumpohn'nyo hwo'manji nakwoe Hwe Engo hweho. Ose syofisyontanngkofi Mak kako Jisasi'mne'no ole ulimonto mt'i'mokumentisofoho. Jisas sohwo hwe yokumpohn'nyo sohwafe yokumpohn'nyo somo Jisasiye yokumpohn'nyoso yakolonoho. Jisas sohwo Anituye Hwomu Ne hweho. Kako a'amu mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo'njo somo wopingo umokiyo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hweho. A'amu Loumjo somo Mak ose ulimonto mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Mak a'amu Ngkilik Jisasi'mo inngkunyo somne'no mt'i'mokumentisofoho. Mak mt'i'mokumentiso iyoswo hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Huno nafohotofo hwapingo neso ole: Jisas sohwo yo'mayo hopi'nono hwaho loponjofe yokumpoyn'nyo somo yakolownnyo hweho. Oso'no nakwo olo iyoswo hiloso atofu lihwasu Jisasi'mo unngkohwano.

Joun Hwe A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo hungkuno lutihwamentisofoho.

(Matiyu 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Joun 1:19-28)

¹ Ngko Mak'ni Anituye Hwomu Jisas Kilais sohune'no hungkuno wopingo wamti'mokumonne'no yohono. ² Hungkuno ae lomayoso ole. Hohonta Anitu kako Aisaiya

sohumo hungkuno uyahonɨngki iyoswo ole
mti'mokumento,

Anitu kakoe hwomumo ulimonto,

Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno
motawe'ne wolihwatimnonho.

Oso huhwo sohwo kako kikimo sɨmo'mo kupe-
e'ne hweho. Kako jije honɨngkano ito'no
esyohumayo'ne hweho.

³ Olo hwe huhwo lohwo hwaho a'amumo hu-
munyo fi'mo hwe fihwoe mampaho engo
ole ho'nimonto,

Hwe Engo sohumne'no honɨngkano ito'no fehu-
mamno.

Kakoe hano emoyo'ne so'no honɨngkano hiso
ito'no mihwatimno.

Oso hungkunoso Aisaiya mti'mokumentisofoho.

⁴ Oseso Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo so-
hwo hwaho a'amu mohumunyopo i'mofaponto
a'amu pi'nɨngo uhu'mokahonɨngkofi ole
lutihwamento, Sekwo sekwoe honɨngkano
wonyo somne'no hohujo ikinjaofɨkujo'no Anitu
kako sekwoe wonyo hiso wae yasemofihwaso'no
ngko mijo wokiyosema'mo. Ose ulimentisofoho.

A'amumo sekwoe honɨngkano songoso
utiwayo'nefoho. ⁵ A'amu hwaho Jutiyanta'ango
so'nji pone engo Jelusalem mta'ango
pi'nɨngo engo so'nji Jounimo u'mantifi kakoe
hungkuno upa'nontifi hofikoe wonyo yoloho
lijwaofahonɨngkofi Joun hofikimo Mijo Joutan
sohumo kiyoma'mentisofoho.

⁶ Jouniye nem'no manji'mofo hwaho fi'njohwe
yahu *kamel* lohwa'nji mti'mokumentisofoho.
Yahu paho ahulohoso loho'nimentisofoho.
Kako kusimo'nji time mijo'nji ni'mojo hweho.

⁷ Joun a'amumo ole lutihwamojofoho. Hwe nom'nehwo tifi noponefoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso nje yokumpohn'nyomo niyakolofonefoho. Ngko sohwo'ni oso hwe huhwo sohwoe yofe engo so'no ngko kakimo momayo ulohofiyo'ne hwo'nyoho. ⁸ Ngko sekumo mijo'nohino kiyosemawo'n'ngkono. Hwe t'finjo sohwo kako Anituye Towahuno Wop'ingonjo sohwo wokiyosema'montonoho.

Joun Jisasimo mijo kiyomahon'ngki Seten Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho.

(Matiyu 3:13-17; Luk 3:21-22; Joun 1:29-34)

⁹ Osohonta Jisas pone Nasalet hwaho Ngkalili uliko'manto Jounimo nu'mahon'ngki Joun kakimo Mijo Joutan sohomo kiyoma'mentisofoho. ¹⁰ Jisas mijo mta'ango nosi'mofaponto uhwon'mentisoso ahwomo mtampo lohofahon'ngki Anituye Towahuno yi'hufo ntolofiyo pa'nyo sohwo Jisasimo wekehumapmmmentisofoho. ¹¹ Oso hohosohonta ahwomo mta'ni ole ho'n'imento, Kiko nje Hwomu sohwohne'no, ngko simeho wop'ingo mikun'imposo kijapalokweno. Kiko yo'mayo wop'ingo iwo'n'ngkino so'no nje simeho wop'ingo nimo'nantofoho. Ose ho'n'mentisofoho.

Seten kako Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho.

(Matiyu 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Ose ho'n'ngkahon'ngki Mijo Joutannta'ango Anituye Towahuno Wop'ingo sohwo Jisasimo

nom'ne hwaho a'amu mohumunyo iyo yo'mayo ane sopono uhwatimentisofoho. ¹³ Osopo Jisas nohumentaningki sikuno *fouti* (40) memjao-fahoningki Seten Jisasimo wonyo umokumo lonto Jisasimo yamofu ulohomentisofoho. Oso hwaho sopo sikisiwojo yo'mayoso nohumentaningkofi a'amu ahwomomjo sohwa Jisasimo ufo'mamentohofofoho.

Jisas syoho emayoso Ngkalili nta'ni emamentisofoho.

(Matiyu 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Hwangku sohonta Helout hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo kako Jounimo impo'angomo intofahumentisoso Jisas hwaho Ngkalili sopo nowento Anituye hungkuno lutihwoma'mentisofoho. ¹⁵ Ole ulimento, Upa'nimno. Olohonta Anituye sikuno mofoneponoho. We'enepi Anitu kako kakoe a'amu so'nyumo yokumpohn'nyo enemokosyohumanefoho. Sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji Anitumo simeho hi'ntnnono uyimno. Ose lutihwamentisofoho.

Hwe osofosofahu'no inaniku syoho'njo sohwamne'no Jisas joho ulimentisofoho.

(Matiyu 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶ Sikuno fihwi Jisas Mijo Ayo Ngkalili momngopo hano emoyonto uhwonimentisoso Saimoun koningkwa'wehwo Entilu'nji siko inaniku ho'yo mijomo ho'naofontaningki uhwonimentisofoho. Inaniku ifamiyoso sikoe hamniyoho syohofoho. ¹⁷ Jisas nuhwononto

ul+mento, Siko ngkimo tifi nn+ngkapinyo. Siko inan+ku mawo'n+ngkisiye pa'n+ngoso Anitumne'no a'amu mayo'ne woloset+hwamo. ¹⁸ Ose ulahon+ngki sikoe inan+ku ho'yo komo'no nul+ko'manji Jisasi'nji umentohofofoho.

¹⁹ Hofiko we'enepi mit+mom+ngo somo noku'mokwawent+fi Jisas uhwon+mentisoso Sepetiye hwomu sohwa'u Jem+si'nji Joun'nji siko yofayokinomo nohumanji inan+ku ho'yo ito'no esyohumentan+ngki uhwon+mentisofoho.

²⁰ Jisas nuhwononto sikine'no komo'no joho ul+mento, Oyoninyo. Ose ulahon+ngki Jem+si'nji Joun'nji siko komo'no kan+ngkwohumo ul+ko'ma'mentisiyefoho. Kan+ngkwohwo Sepeti kakoe a'amu syoho ulohofiyo sohwanji hof+ikoe yofayokinomo nohumentan+ngkofi Jem+si'nji Joun'nji siko ul+ko'manji Jisasi'nji umentohofofoho.

Jisas a'amu anga'nohino sohumta'ni towahuno wonyoso wae yao'mentisofoho.

(Luk 4:31-37)

²¹ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji nowent+fi pone Koponeyam i'mofawent+fi sikuno Salolemo a'amu iyoho fosyohumayo'ne sikuno somo hofiko a'amu Jutafe tajo angomo noswont+fi Jisas hwe moya'mimo hungkuno lut+hwamentisofoho. ²² A'amuso hofiko kakoe hungkunomo upa'nont+fi yomo imentohofofoho. Hwap+ngoso hofiko a'amu hon+ngkano hungkuno lut+hwamotofoto sohwa pa'nyo hwo'maho. O'o, Jisas sohwo kako hungkuno hwap+ngo wo'nnyo hweho.

23 Osohonta hwe towahuno wonyo'njo sohwo tajo ango homo somo joho mohm'no ulimonto, 24 Jisas Nasaletnnta'ango sohwo si kiko nakumo peho wonaloho'mne'no sopalokuno. Kiko nakumo wonyo wonamokumonne'no losopalokuno. Ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko Anituye Hwomu Wop'ngo Ne hwosoho. 25 Ose ulahon'ngki Jisas kako towahuno wonyo sohomo yoka ulimonto, Mampi'nyo foyohumaho. Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. 26 Ose ulahon'ngki towahuno wonyo huhwo sohwo joho mohm'no lonto hwe sohomo yomo yomo engo umasiyonto uliko'ma'mentisofoho. 27 A'amuso ose uhwonontifi yomo engo yontifi hnnimentohofi, Olo pehotikeno. Olo hungkuno nom'ne songofoho. Olo hwe lohwo yokumpohn'nyo'njo lohwo hungkuno lahon'ngki towahuno wonyo sohwa kakoe hungkunomo haloho pentifi tifi in'ngkahwofo. Ose hnnontifi 28 olo yo'mayo Jisas imentiso so'no hwaho Ngkalili sopo mjaho'nimimentisofoho.

Jisas Pitafe konemimo wop'ngo umokumentisofoho.

(Mat'iyu 8:14-15; Luk 4:38-39)

29 Jisas tajo ango mta'ni noswaponto kako Saimoun'nji Entilu'nji siko'n'kwa'iyeye angomo humentohofofoho. Jemisi'nji Joun'nji hofiko'nji humentohofofoho. 30 Saimoun konemi siye a'apaho tohohmtno uhnn'ngkahon'ngki kako ijempohopo humamentisofoho. Oso'no Jisas noswopahon'ngki oso hungkuno hiso komo'no ulimentohofofoho. 31 Ose ulahon'ngkofi

a'musi mnokino'nji nohumentanjopo u'manto Jisas kakoe aho nomanto a'mu simo nulikofahon'ngki a'apaho tohohmtno mol'wo imo'n'ngkahon'ngki kako wop'ngo imo'n'mentisofoho. Wop'ngo imo'nonto kako a'amumne wopayo iloho humisyofoho.

Jisas a'amu pi'n'ngo somo wop'ngo umokumentisofoho.

(Mat'yu 8:16-17; Luk 4:40-41)

³² Oso sikuno somo a'amuso hofiko a'amu nom'ne yo'mayo yo'mayo mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo'njo so'nji ipemotapmmentohofofoho. ³³ A'amu hopi'nono oso ango Jisas humentanjo hoku'yo sopo uhu'mokumentohofofoho. ³⁴ A'amu yo'mayo yo'mayo mnokino'njo so'nji towahuno wonyo'njo so'nji wop'ngo umokumentisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwa Jisas Anituye hwomu sohomo yofe uhwo'mentohofoho so'no Jisas hofikimo hungkunojo so'ne mampi'nyo umokumentisofoho.

Jisas hwaho Ngkalili sopo Anituye hungkuno lut'hwamentisofoho.

(Luk 4:42-44)

³⁵ Iyohohwe'nji Jisas nolikafonto kengopo a'amu mohumunyo sopo nowento osopo kako Anitumo jomo ul'mentisofoho. ³⁶ Saimoun kakoe a'amu'nji Jisas'ne'no tipeent'fi ³⁷ Jisas'imo tip'hwonont'fi ul'mentohofi, A'amu hopi'nono kikine'no wotipekohon'imo'nant'fi yalokwofo. ³⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'mento, Hofikoe syohofoho. Nom'ne ango mofone sopo

wohwano. Nom'ne a'amumo hungkuno wop'ngo wolutihwamne'no yohono. Oso'ne pmmentohe hwo'nyoho. ³⁹ Ose ulahon'ngki nowentifi hwaho Ngkalili ho'mo so'mo tajo ango somo lutihwanto towahuno wonyo somo wae yao'mentisofoho.

Jisas hwe a'apaho uyo wonyo'njo sohumo wop'ngo umokumentisofoho.

(Mat'iyu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Hwe a'apaho sompote'njo sohwo Jisasimo humotaho sulonto hwahopo hwomtame ulohofonto jomo yokumpohn'nyo ul'imento, Kiko ngkimo wop'ngo wanimokumo liso'manji, jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ⁴¹ Jisas nupa'nonto hitoho ulofahon'ngki aho kisusyonto hwe sohumo ul'imento, Ou wop'ngo wakumokumonne'no yohono. Kiko wop'ngo hmmo'nyo. ⁴² Ose ul'imentiso so'no oso uyo wonyo huhwo sohwo moi'wo komo'no i'mo'n'ikahon'ngki kako wop'ngo humamentisofoho. ⁴³⁻⁴⁴ Wop'ngo humentan'ngki Jisas hwe sohumo yoka yokumpohn'nyo ul'imento, Olo yoheso nom'ne a'amumo nulohotoho. O'o, kiko komo'no nowehoji oso a'amu tajo ango syoho'njo sohumo jije a'apaho utihwahoji yo'mayo Mouses selimentiso so'no Anitumo yano uyo. Oseso a'amu hopi'nonohinoso uhwon'ngkuji jije a'apaho uyo wonyoso wop'ngo imo'n'ngkiso so'no huno wosyofisyantafeho. Jisas ose ul'imentisofoho. ⁴⁵ Lihwojahon'ngki hwe huhwo sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo oso Jisas kakoe a'apaho wop'ngo umokumentiso so'no

ulimentisoso oso hungkuno hiso ango'meemo ho'nimentisofoho. Oso'no Jisas kako nom'ne angkuhwafopo m'mofayofoho. Kako mempo hohnta'ni humentan'ngki a'amu ango kengo kengoponta'ni kakimo u'ma'mentohofofoho.

2

Jisas hwe sife aho songo miyo'njo sohumo wop'ngo umokumentisofoho.

(Mat'iyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ S'ikuno nom'ne memjaofahon'ngki Jisas Koponeyam asomo nopahon'ngki a'amuso Jisas kakoe angopo * humaho upa'nimentohofofoho.

² A'amu hopi'nono ango Jisas humentanjopo uhu'mokont'ifi angomo angiyoho'mo a'amu pi'n'ngo engo uhula'mo'mentohofofoho.

Uhu'mokahon'ngkofi Jisas An'tuye hungkuno lut'hwamentisofoho. ³ Hwe osofosofahu'nohino sohwa hwe mnokino'njo sohumo ijempoho emotapmmentohofofoho. Oso mnokinoso sife aho songo miyofoho. Pompenjiyo'nohinofoho.

Osohwa Jisas'i'njopo i'mofapmmentohofofoho.

⁴ A'amu pi'n'ngo uhula'mo'mentohofoho so'no uhwonont'ifi hof'iko Jisasi'njopo mitofasiyofoho. Oso'no sokango ant'ifepo kotasont'ifi iku'yo nofent'ifi a'amu mnokino'njo sohwo kakoe ijempoho hi'nji Jisas humentanjo mompo impe intofuyoho'mokumentohofofoho. ⁵ Jisas kako

* **2:1:** Oso'no nakwo huno monayofoho. T'ihwoe angot'ikeno. Oso hiso Jisas kako oso ango homo somo humamentisofoho. Ango Koponeyam sopo a'amu fiso hof'ikoe hunoso ole, Pita'nji Ent'ilu'nji angot'ikeno. (Sohe engo 1 hon'ngkano we'e 29 somo uhwonyo.)

uhwonimentisoso oso a'amu itokwapmmmento-
hofo sohwa hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono
yokumpohn'nyo uyahoningkofi Jisas uhwononto
hwe mnokino'njo sohomo ulimento, Olo hwomu
lohwo, ngko jije honingkano wonyoso wae
nto yakumofohono. Ose ulahonngki ⁶ a'amu
Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo
sohwa humupo'ntohumantohofohoho. Hofikoe
simeho mo'mnohini ole syafihu'mentohofi,
⁷ Oso pipilo Anitu anga'no kako'nohino
a'amufe wonyo wae iyoso hoponoho. Hwe
hwahoponjo sohwo a'amufe wonyoso wae
mionohoho. Olo hwe lohwo Anitumo
sitofo ulalofoho. ⁸ Ose syofisyahonngkofi
hofikoe huno samo Jisas huno uyahonngki
ulimento, Sekwoe simeho mo'mo oso hunoso
peho'no syofisikomo'nalokwofo. ⁹ Olo hwe
mnokino'njo lohomo pehofo ulimne'elo.
Hungkuno nohayo ntisoto. Jije honingkano
wonyo wae weekumo'mo ulimnehono. Nom'ne
hungkuno ole, Filikaho. Jije ijempoho nomahoji
mpano. Pehofo ulimnehono. ¹⁰ Oseso sekwo
huno waseyono. Ngko A'amufe Hwomu
sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe wonyo wae
yafo'ne yokumpohn'nyo hinjo hwo'nyoho. Ose
ulonto hwe mnokino'njo sohomo ulimento,
¹¹ Wakilimo. Filikaho. Jije ijempoho nomahoji
jije angopono f'wano. ¹² Ose ulahonngki hwe
sohwo nolikafonto kakoe ijempoho nomanto,
noswopahonngki a'amuso nuhwonontifi yomo
yontifi Anituye yofe ho'nomantifi ulimentohofi,
Hohonta nakwo oleso muhwonyofoho.

*Jisas Lifaine'no joho ulimentisofoho.
(Matiyu 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Jisas apa'no Mijo Ayo Ngkalili momingo sopo ku'mokuwahonngki osopo a'amu pi'ningo engo nu'mahonngkofi kako a'amumo Anituye hungkuno lutihwamentisofoho. ¹⁴ Jisas hano nowento Lifai Alifiyosiyehwomu sohwo a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe ango somo nohumentanngki Jisas Lifaimo nuhwononto ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. Ose ulahonngki Lifai nolikafonto Jisasimo tifi inngkamentisofoho.

¹⁵ Tifi sohonta Jisas kakoe a'amu'nji Lifaiye angomo wopayo nontanngkofi osopo nom'ne a'amu hamniyoho ho'nafo syoho'njo sohwanji a'amu wonyo honngkano'njo so'nji hofiko Jisasimo tifi inngkuno huhwanji humohumantohofoho. ¹⁶ A'amu Falisi sohwa hofiko Jutafe honngkano hungkuno huno'njo fehohnjo sohwa hofiko Jisasi'nji a'amu wonyo so'nji wopayo nontanngkofi uhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohwo ulimentohofi, A'amu hamniyoho ho'nafo syoho'njo sohwanji a'amu wonyo honngkano'njo so'nji Jisasi'nji wopayo peho'no nalokwofo. ¹⁷ Olo hungkuno loso Jisas nupa'nonto ulimento, A'amu mnokino ane'njo wopingo humalofoso hofiko a'amu uyohofaho siyo'njo sohomo mu'mapitnehoho. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mantifeho. Oso pa'nyoso ngko a'amu honngkano wopingo'njo hwona'nyoho lwo'ningkohoho somne'no joho lutimayo'ne pmentohe hwonimaho. O'o ngko a'amu honngkano

wonyo'njo somne'no pmmmentohe hwo'nyoho.
Ose ulimentisofoho.

*Wopayo humaho humayo yahino so'ne
hungkunofoho.*

(Mat'iyu 9:14-17; Luk 5:33-37)

¹⁸ Sikuno nom'ne fihwi Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Anituye yofe ho'nomayo'ne wopayo humaho humentan+ngkofi a'amu nom'ne sohwa Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Jouniye inomokomoyo sohwanji Falisiye inomokomoyo sohwanji hofiko wopayo manyo'njo humayoso Anitumo jomo ujo'ne yahinoso in+ngkawowo'n+ngkohofoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofiko wosopayo manyo'njo humayo yahino somo min+ngkayo'njo peho'no yalokwofo. ¹⁹ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi Jisas ulimento, Upa'nimno. Hwe ape songo mayo sohwo kako kakoe a'amu'nji wopayo iloho engo yontifeso hofiko wopayo humaho wohumantifitaho. O'o simeho wopingo'njo wonantifeho. ²⁰ I oseso hwanguku sohonta oso hwe ape maso huhwo sohomo a'amu nom'ne sohwa hofikoe a'amu mta'ni kompemafikuji fonjasyikujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humafikujoso simeho tango'njo humafikuji wosopayo manyo'njo uyantifeho.

²¹ Ihwoni. Hwe fihwo manji'mofo tontamo imo'nnyo sohwo kako hwapife nom'ne songo we'e nomahwosi tontamo somo lojwohofojasihwosi yakife uyimtolaho.

Awonoho. Engo womnahoti'montonoho. ²² Ose ulonto Jisas pahnn+mo hungkuno t+finjoso ole ul+mento, A'amu fihwo kako mijo iloho uy+mo lihwosi te f+siyo woma'montolaho. O'o, awonoho. kako te f+siyo mahwosi mijo ihm'mof+hwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te f+siyoso n+hu'nahone wonyo umo'n+montonoho. U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mof+hwosi iloho yososo mijo ito'no wol+fawo'montonoho. Oso pa'nyoso hohontajo yahino so'nji yahino songo so'nji nem'no hu'mokomokosyohumayoso hopo'maho.

Salolemo s+kuno iyoho humayo somo yo'mayo syoho miyo'ne hungkunofoho.

(Mat+yu 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Salolemo iyoho humayo'ne sohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hof+ko syoho'mo nowent+fi mijoho uyahon+ngki wopayo we'e songoso nomant+fi aho hwoso'mokont+fi pahoso fuyo lont+fi neso n+mentohofofoho.

²⁴ Nontan+ngkofi a'amu Falisi sohwa uhwonont+fi Jisas+mo ul+mentohofi, Ihwoni. Nakwoe hon+ngkano hungkunoso yo'mayo syoho s+kuno iyoho humayo somo iyo'neso hano pitofahinyofoho. Oso hiso'no sekwo s+kuno iyoho humayo losomo wopayo peho'ne mant+fi n+ngkohofoto. ²⁵ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi Jisas ul+mento, Sekwo Ntefit imentiso so'no iyoswo mt+ 'mokumentohofoso atofomajo hwasilaho. Oso s+kuno Ntefit kakoe a'amu'nji hof+ko wopayo umofonyo yont+fi

mijoho engo humamentohoho sohonta ne'no selohonꝯngkohono. ²⁶ Osohonta Apiyata hwe engo tajo ango syoho'njo sohwo nohumentanꝯngki Ntefit kako Anitumne'no hwapife ango molinyo somo swonto wosopayo Anituye simanopo ho'nahinyoso swoma'mentisofoho. Oso wopayo hiso a'amu sikinjo somne'no'maho. O'o a'amu Anituye tajo ango syoho'njo sohwanne'nohinofoho. I oso'no Ntefit kako nomanto kakoe a'amu sohwanu nuyꝯmentisofoho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofu majo'njo imentohoho so'no sekwo nje inomokomoyo sohwanu oso hungkuno hiso ulohonꝯngkohofotaho. ²⁷ Ose ulonto Jisas nom'ne hungkuno Falisi sohwanu ulꝯmento Anitu kako sikuno iyoho humayoso peho'ne mtꝯ' mokumentisoto. Kako hwe moya'mi ufo'mayo'ne mtꝯ' mokumentisofoho. I a'amufe honꝯngkanomo hano pitofasyo iyo'ne mtꝯ' mokumentisofoho. I sikuno iyoho humayo homo a'amumo ufo'mayo'ne mtꝯ' mokumentisofoho. ²⁸ Oseso ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko sikuno iyoho humayo'neso hwapꝯngo hwo'nyoho. Ose ulꝯmentisofoho.

3

Sikuno iyoho humayo somo Jisas kako hwe aho wonyo'njo sohomo wopꝯngo umokumentisofoho.

(Matꝯyu 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Jisas a'amu Jutafe tajo ango somo apa'no swahonꝯngki osopo hwe fihwo aho songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo

humunyoponoho. ² A'amu Falisi sohwa hofiko nohumantifi Jisasimo hungkuno ito'no mihwajiyo ango somo ipemotowane'entifi ole syafihu'mentohofi, Jisas kako sikuno iyoho humayo lomo hwe aho wonyo'njo sohomo wopingo umokumontolikeno. Ose syafisyontifi Jisasimo uhwontohumamentohofofoho. ³ Jisas hwe aho wonyo'njo sohomo ulim ento, Kiko ajwo lopo filohofape. ⁴ Ose ulonto hofikimo ulim ento, Oso honingkano hungkuno Mouses neyakwosamo uyimentisoso sikuno iyoho humayo lomne'no pehofo nalohoho. Nakwo olo sikuno lomo yahino wopingo uyantantaho. Wonyo uyantantaho. I nom'ne a'amu somo wopingo umokantantaho. Wonyo umokantantaho. Ose ulohoningkahoningki hofiko mampi'nyo imentohofofoho. ⁵ Jisas hofikimo fe'nihwononto sim eho tohino umningkahoningki a'amu Falisiye sim ehom o uhwonimentisoso hofiko a'amumo hitoho mu lofe so'no sim eho tango uyimentisofoho. Jisas a'amu aho wonyo'njo sohomo ulim ento, Jije aho so sihwaho fisipof o. Ose ulahoningki kako haloho'no yonto aho sihwaho sipo'mentisoso kakoe aho wopingo umo'nimentisofoho. ⁶ A'amu Falisi sohwa uhwonontifi komo'no nowentifi Heloutiye a'amu sohwanji uhu'mokontifi Jisasimo poyo fonjosyane'entifi honingkano tipmmentohofofoho.

A'amu pi'ningo engoso mijo momingopo uhu'mokumentohofofofoho.

7 Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji oso ango sopo nuliko'mantifi mijo ayopo nohumentaningkofi a'amu pi'ningo engo Jisasimo u'ma'mentohofofoho. Oso a'amu hiso ango kengo kengoponta'angofoho. Hwaho Ngkalili, hwaho Jutiya, ⁸ pone Jelusalem, Itumeya, Mijo Joutan nongkihnta'ni, Taiya pone engo nongkihnta'ni Saitoun pone hiso nongkihnta'ni oso a'amu pi'ningo engo hiso yo'mayo Jisas imentiso oso'no upa'nontifi Jisasimo u'ma'mentohofofoho. ⁹ Jisas inomokomoyo soh wamo ulimonto, Sekwo yofayokino ito'no fesyohumamno. A'amu we'yo mohumuyoho. Hofiko hwotoho nifi'fitnnoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁰ Hwapingo ole, Jisas a'amu pi'ningo engo somo a'apaho wopingo umokumentiso so'no a'amu mnokino'njo hopi'nonohinosa a'amu yohoto yohotofo mjoloho'nimiwentifi Jisasimo upm'mokantane'no yihwono ose limentohofofoho. ¹¹ A'amu towahuno wonyo'njoso Jisasimo uhwonitimantifi hwahopo ipitofawentifi joho ulimentohofi, Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. ¹² Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo hungkuno yokumpohn'nyo ulimonto, Olo hilo so'no a'amumo nulikutoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo soh wamo uhwosopo'mentisofoho.

(Matiyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Oso hohosohonta Jisas hwofiki'nyopo nosonto kakoe inomokomoyo'ne uhwosopo'mo

lonto a'amu somo joho ulahonɨngki hofiko
sappmentohofofoho. ¹⁴ Jisas a'amu aho
hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwamo
kakoe inomokomoyo'ne uhwosopento ulɨmento,
Ngko'nji foyohumayo'ne sehwasopehe
sohwasi, Hwangku a'amu nom'ne somo
sekwo lutɨhwayo'ne wolosetɨhwamo.
¹⁵ Nolosetɨhwahm'mo nje yakumpohn'nyo
towahuno wonyo wayo'ne wosejapmmo. Ose
ulɨmentisofoho.

¹⁶ Hwe fihwo uhwosopo'mentisoso
Saimounɨyoho. Oso hwe huhwo sohumo
Jisas kako Pitafoho mulɨmentisofoho.

¹⁷ Jemɨsɨ'nji konɨngkwa'wehwo Joun
Sepetiye hwomu sohwa'umo Jisas nom'ne
yofe mulɨmentiso Mpouaneses. Oso yofe
hwapɨngo ole hwe yokumpohn'nyo ahwomo
liwo'nɨngkiso pa'nyo hwa'uyoho. ¹⁸ Nom'nihwa
Entɨlu'nji Filipɨ'nji Mpatoulomɨyu'njoho.
Nom'nihwa'u Matɨyu'nji Toumasɨ'njoho.
Nom'nihwo Jemɨs osohwo kako Alɨfiyosɨye
hwomu hweho. Nom'nihwa'u Tatiyosɨ'nji
Saimoun Seloutɨ'njoho. ¹⁹ Nom'nihwo Jutas
Isɨkaliyoutɨ'njoho. Jutas huhwo sohwo
Jisasɨmne'no tokoyo'ofo yonto a'amu Jisasɨmo
fonjasiyo'ne sohwafe ahomo uyɨmentisofoho.
Oso a'amu huhwo sohwo Jisas uhwosopento,
kakoe angopo umentisofoho.

*Jisasɨ'nji Mpelɨsepulɨ'nji sikoe hungkunofoho.
(Matɨyu 12:24-37; Luk 11:15-23; 12:10)*

²⁰ Jisas kakoe Nasalet osopono wa-
honɨngki a'amu pi'nɨngo engo osopo

uhu'mokumentohofofoho. Angomo
 uhu'mokumentohofofo so'no Jisas kakoe a'amu'nji
 hofi'ko wopayo manyo'njo imentohofofoho.
²¹ Jisasiye temtifofo sohwa oso hiso nupa'nontifi,
 Jisasiye hunoso ito'no'maho. Kakoe hunoso
 ilo'nnyo hwolikeno. Ose lontifi kakimo utimano
 lontifi pmentohofofoho.

²² A'amu Jutafe honing'kano hungkuno
 luti'hwamotofo sohwa Jelusalem mta'ni nopontifi
 limentohofi, Mpelisepul oso towahuno wonyo
 hopi'nohino sohwafe hwe engo sohwo Jisasiye
 simaho mo'mo humaho. Towahuno wonyo
 somo wae yaofi'wo'n'ngkohoho. ²³ Ose
 lahon'ngkofi Jisas hofi'kine'no joho lutimanto
 pahnnimo hungkuno ulimento, Seten kako
 wae yamo'nyoso pipilo. ²⁴ Hwaho fiponjo
 a'amu hopi'nonohino hu'mawo'n'ngkohofoso
 hotitopijo sohonta ikujoho fongki'n'ngkuji
 hofi'koe wopingo foyohumayoso wonyo
 umo'n'montonoho. ²⁵ A'amu ango
 anga'nohinomo fosyawe sohwa hofi'ko ehusilofa
 humafikuji ikujoho fongki'n'ifijoso hofi'ko
 yosesamo wohumpeentifeho. ²⁶ Oseso Seten
 kakoe towahuno wonyo'njo sohwa hofi'ko
 ehusilofa humafikuji ikujoho fongki'n'ifijoso
 hofi'koe yokumpohn'nyo ane umo'nantifeho.

²⁷ Hwe fihwo hwe yokumpohn'nyo sohwoe
 angomo hufo umo l'hwosi swososo simo'mo oso
 hwe yokumpohn'nyo huhwo sohwi nano kilo-
 fasy'hwosi i kako oso ango homo somjo kakoe
 yo'mayoso woma'montonoho. Oso pa'nyoso
 ngko Setenimo uyakolo'mentohe so'no ngko

kakoe towahuno wonyo sohwamo wae yaofalokweno.

²⁸ Olo hungkunolo iningo seyo'eno. A'amu hopi'nonohino hofikoe wonyoso sifajo hungkunoso wonyo hungkunoso Anitumo jomo ulifijo'manji kako wae weesemo'montonoho.

²⁹ I oso'no a'amu kako Anituye Towahuno Wopingo so'no sitofo lososo oso wonyo hiso Anitu kako wae meeofonehoho. Oso wonyo hiso kakoe simeho'mo ne'no nowentihwonefoho. Ose ulimentisofoho. ³⁰ Jisas kako Anituye Towahunofe yokumpohn'nyo so'nji towahuno wonyo somo wae yao'mentiso so'no hofiko Jisasimo kiko towahuno wonyo'njo hwosoho ulimentohofofoho. Oso'no Jisas oso hungkuno tango'njo ulimentono.

Jisasiye kona'wohi'nji hohmn'ngkwa'wehwosanji i'mofapmmentohofofoho.

(Matiyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Oso hohosohonta Jisasiye kona'wohi'nji kon'ngkwa'wehwosanji i'mofapontifi ango mempo hohnta'ni humantifi Jisasi'ne'no lihwatimentohofofoho. ³² A'amu pi'n'nggo engo Jisasi'nji humantifi Jisas ajwopo nohumentan'ngki a'amu kakimo ulimentohofi, Upa'nyo. Jije na'u hnn'ngkwa'wehwosanji hnnampo'wohijanji humantifi kikine'no joho kilalokwofo. ³³ Jisas nupa'nonto ulimento, Nje na'u n'ngkwahwosa t'hwalo. ³⁴ Jisas a'amu nohumentan'ngkofi fe'n'hwononto ulimento, Uhwonimno. Olo nje na'uja nje n'ngkwahwosa, olohi humalofo. ³⁵ A'amu Anituye

hungkunomo tifi iningkawowo'n'ingkohofoso
 nje ningkwahwosa nje nampohwosa na'ujafoho.
 Ose ul+mentisofoho.

4

*Hwe fihwo ufongoyo fisosimoka'mentiso so'no
 pahnnimo hungkunofoho.*

(Matiyu 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Jisas kako Mijo Ayo Ngkalili sopo nohumanto
 a'amumo apa'no lutihwamentisofoho.
 Osopo nohumentan'ngki a'amu we'yo
 uhu'mokumentohofomaho. Oso'no Jisas
 yofayokinopo kotasonto osopo humamen-
 tisiso hwe moya'miso momingo sopo
 loho'mentohofofoho. ² Kako pahnnimo
 hungkuno pi'n'ingo engo hofikoe huno
 ufohotofo'ne lutihwamentisofoho. Ole ul+mento,
³ Sekwo upa'nimno. Hwe fihwo kako kakoe
 syohopo ufongoyo fisosomokao'mentisofoho.
⁴ Fisosomokofahon'ngki ufongoyo fehohnjoso
 hon'ngkanopo piwesyahon'ngki yi'hufu
 sohwa nopontifi manimentohofofoho. ⁵ U,
 ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njo sopo
 piwahu'mentisofoho. Oso hwaho hiso engo
 mo'mjo'maho. Oso'no oso ufongoyoso
 komo'no foka'mentisofoho. ⁶ Oseso mofehi'nyo
 ulonto ufongoyo pmpongo hwahomo'mo
 munjilofe'njo yonto yofoho imentisofoho. ⁷ U,
 ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njo sopo
 piwahu'mentisoso nantipe yongo'njo sohwo
 komo'no fokofikwato lohofonto ufongoyo
 nontimo kingkulofonto oso ufongoyo hiso ne

minto'nimentisofoho. ⁸ U, ufongoyo fehohnjo hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso engo fokafonto ne pi'ningo into'nimentisofoho. Ne fiso we'e (*teti*, 30), fiso engo (*sikisiti*, 60), fiso pi'ningo engofoho (*wan hantilet*, 100). ⁹ Jisas ose ulonto ulimento, A'amu fihwo nje hungkuno upa'nyo'ne haloho hi'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas pahnnimo hungkuno so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Hwangku inomokomoyo sohwanji nom'ne a'amu fihwa kakoe hungkunomo upa'nimentohofu sohwanji Jisasi'nji nohumanti'fi pahnnimo ulohonimentohofofoho.

¹¹ Jisas ulimento, Anitu sohune'no kako a'amumo mokosyohumayo yahino hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso sekwo sohwasimo nto setihwamentisofoho. I oso'no a'amu kengo sohwa hofiko pahnnimo hungkuno'nohini upa'nife. Sekumo yoloho waselimo. ¹² Hohonta Aisaiya ole mtimokumento,

Hofiko nuhwon'ngkuji neso nuhwon'fitne'maho.

Hofiko nupa'n'ngkuji oso hungkunoso huno ito'no uyone'maho.

Hofiko hon'ngkano wonyo somo hohujo mikinjaopijoso Anitu hofikoe wonyo wae mmo-fonehoho.

Ose mtimokumentisofoho.

Jisas pahnnimo hungkuno hwapingoso ulimentisofoho.

(Matiyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Jisas ose ulonto ulimento, olo pahnnimo hungkuno hwe ufongoyo fisosimoka'mentisoso sekwo huno maseyoho liyohoho. I pahnnimo hungkuno nom'ne songoso sekwo huno pipi seyohoho. ¹⁴ Upa'nimno. Hwapingoso olenoho. Hwe ufongoyo'njo sohwo Anituye hungkuno a'amumo lutihwayo pa'ningofoho. ¹⁵ Fiso ufongoyo honingkanopo piwahu'mentisoso oso hwe moya'mi hofiko hungkuno wopingo upa'niwon'ningkohoho pa'nyofoho. I oso'no Seten kako noponto oso hungkuno wopingo simeho mo'mo ho'nosyahon'ngki Seten wae yamo'mentisofoho. ¹⁶ Nom'ne a'amuso ufongoyo hwaho sojo'njopo piwahu'mentiso pa'nyo hwafoho. Oso a'amu hiso Anituye hungkuno upa'nontifi hofiko komo'no simeho mo'mo meho'nasyontifi simonyo iwon'ningkohofoho. ¹⁷ I oso'no hofikoe pmpongo anefoho. O'o, hofiko we'enepe nolohofontan'ngkofi a'amu nom'neso Anituye hungkuno hwotoho wahmmo lososo oso a'amu nolohofontanjo huhwo sohwamo tango engo yahan'ngki hofikoe pmpongo ane so'no piwasyiwo'ningkohofoho. ¹⁸ Nom'ne a'amu ufongo hwaho nantipe yongo'njo pa'nyofoho. Hofiko Anituye hungkuno upa'nimentohofoso ¹⁹ i, yo'mayo hwaho loponjo somne'no huno engo syafisyontifi hamniyoho engo womano lontifi yahan'ngkofi hofiko ho'yango yo'mayo so'no hi umonyoso oso hiso Anituye

hungkunomo kingkulofiwon'ingkohofofoho. Oso huhwo sohwa ne ane hwafoho. ²⁰ Nom'ne a'amuso hofiko ufongoyo hwaho afofo'njo pa'nyofoho. Hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi oso hungkuno hiso in'ingkawentifi hofiko Anitumne'no yo'mayo syoho wopingo y'wo'n'ingkohofofoho. Oso ne into'nnyofoho. Ne fiso we'e (*teti*, 30), nom'ne engo (*sikisiti*, 60), fiso pi'n'ingo engofoho (*wan hantilet* 100). Ose ulimentisofoho.

Sikiloho pomponahoso hiyaso kipitofasiyo'eno.
(Luk 8:16-18)

²¹ Jisas nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, A'amu fihwo sikiloho mongkujihwosi oso pomponaho hiso ahwonte'mo kipitofasiyo'eno. Epohumayo enjwa'mo ho'nasiyo'eno. Awonoho. Kako ijempohopo ufoho'ofahumontonoho. ²² Yo'mayo olohonta a'amu hiyaso mokosyohumawo'n'ingkohofoso hwangku a'amu hopi'nono pomponahopo uhwonantifeho. Yo'mayo olohonta pahnnimo hungkuno li'wo'n'ingkoheso hwangku a'amu neso upo'nantifeho. ²³ Sekwo haloho'njo ku'manji nje hungkunomo haloho popmno.

²⁴ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Yo'mayo pahnnimo hungkuno upo'nalokwofoso hwapingo ne ngko selalokwe so'no huno ito'no fisyafihupmno. Sekwo nom'ne a'amumo hofikimo ufo'mayo'ne Anituye hungkuno ulikuno. Sekwo a'amumo Anituye hungkuno ufijo hopaso Anitu kako sekumo wosejapmmontonoho. Sekwo ose ifijo'manji sekwo Anitumne'no huno engo

wotipemantifeho. ²⁵ Hwe fihwo Anituye hungkuno simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo oso hungkuno hiso kako ito'no iningku lohofososo Anitu kako huno engo umontonoho. Hwe nom'nehwo Anituye hungkuno we'enhini simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo oso hungkuno we'eso ito'no mining kayo'njoso oso hungkuno we'eso moi'wo umo'mntonoho. Ose ulimentisofoho.

Ipisayo fokafone pahnnimo hungkunofoho.

²⁶ Jisas nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo olo hwaho lopo kakoe syoho'mo ipisayo hulimentisofoho. Oso hiso Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayo pa'nyofoho. ²⁷ Hwe huhwo sohwo nohulonto kakoe angopono nowento sikuno pi'ningo fowyowelikafo imojo hweho. Ipisayo hiso pipi foka'mentisoto. Fokafu hwapingoso hwe sohwo huno muyofoho. ²⁸ Hwahomjo afofoso ipisayo engo imokiyofoho. Simo'mo swo inikwato lohofihwosi osopo simo'me ipehwosi tifi ipisayo unto'nimontonoho. ²⁹ Ipisayo mojo ihwoso'no hwe huhwo sohwo kako nolofamjonefoho.

Iyo masitet ipisayone pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 13:31-32, 34-35; Luk 13:18-19)

³⁰ Nom'ne hungkuno Jisas ulimento Anitu kakoe a'amumo mokosyohumayoso ngko pehofo losetihwamnehono. Oso'no pahnnimo hungkunoso pehofo selimnehono. ³¹ Olenoho. Iyo fihwo kakoe yofe masitet kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho.

O'lo, nihu'no we'efoho. Oso neso a'amu syohopo huliwo'n'ngkohofofoho. ³² Syohopo hulahan'ngkofi oso ipisayo hiso engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sopenjo somo yakolonoho. Kakoe pamo sopo yihu'aifo syuhwosi pompenjiyo hofiyo wonyoangkafopo wokehumantifeho.

³³ Jisas pahnnimo hungkuno pi'n'ngo engo ulimentisoso hofiko huno syafihupitne'ento ulimentisofoho. ³⁴ Kako a'amu somo pahnnimo hungkuno'nohini ulimentisofoho. Kako kakoe inomokomoyo sohwantnohini humantifi kako yoloho ulimentisofoho.

Jisas mijo'nji ifofo'njimo hungkuno ulahon'ngki moi'wo imo'n'mentisofoho.

(Matiyu 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Oso sikuno hiso mofehi'nyo nton'ngku'n'ngkahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo soh wamo ulimento, Mijo nongkihnta'ni woekhwano. ³⁶ Ose ulahon'ngki hofiko a'amu pi'n'ngo engo uhu'mokumentohofosomo uliko'mantifi yofayokinomo Jisas humamentiso somo kotasantifi hofiko mijo ayopo wako'mentohofofoho. Wako'mentohofosomom'ne a'amu hofiko hofikoe yofayokinomo hofiko'nji wako'mentohofofoho.

³⁷ Nowekentan'ngkofi ifofo engo ikwato lohofonto mijo yofayokinomo ifeuhu'mo lohofonto mijo yofayokinomo engo weeo'mto imentisofoho. ³⁸ Jisas yofayokinomo fehohnta'ni mnokino ikwo'ofoyasyonto saho foyowentan'ngki hofiko Jisasimo ulikafontifi

ulimento hofi, Loneti hwayo soh wosi tifonepo nakwoe yofe moi'wo umo'nantanoho. Kiko nakune'no huno mosyafisiyo'njo liyalokuno. ³⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas nolikafonto ifofomo yoka ulimento, Moi'wo hmmo'nyo. Ose ulonto mijomo ulimento, Nta'noho. Ito'no filufawofo. Ose ulahon'ngki ifofo moi'wo imo'n'ngkahon'ngki mijo apa'no songo songo miyo'njo nihu'nahone lifawo'mentisofoho. ⁴⁰ Ito'no lifawo'mentisoso inomokomoyo soh wamo ulimento, Sekwo iyoho peho'no sen'ngkohoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnono muyo'njo liyalokwofo. ⁴¹ Ose ulahon'ngki hofiko iyoho engo un'ngkahon'ngki hnn'mentohofi, Olo hwe lohwo ifofo'nji mijo'nji kakimo haloho'nohini upesolo tihwoe huhwolo.

5

Hwe towahuno wonyo'njo sohomo Jisas wop'ngo umokumentisofoho.

(Mat'iyu 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji mijo nongkihnta'ni a'amu Ngkelasafe hwahopo i'mofapmmentohofofoho. ²⁻⁶ Hwe towahuno wonyo'njo sohwo hwaho hopo sopo humunyoponoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'mopijohino sokimo somo humunyoponoho. A'amu angoponjo sohwa kakimo impe into'mentohofofoho. Hofiko ahwomo nano yokumpohn'nyo nomantifi hwe sohwoe sife aho ahwomo nano kilof'wo'n'ngkahon'ngkofi kako nano

hotito'mentisofoho. Kakoe yokumpohn'nyo hofikimo uyakolofwo'nimentisofoho. Sikuno huhwo huhwi oso hwe huhwo sohwo a'mopijohinopo hwofiki'nyopo humemayonto joho mohm'mo limojo hweho. Kako sokisihu'nji kakoe a'apahomo fongkinwo'nimojofoho. Oso hwe huhwo sohwo ikanopo nta'ni Jisasimo uhwonihwojawento, kako hano komo'no nowento, Jisas yofayokino mta'ni swapmmentisoso hwe sohwo i'mofaponto, Jisasiye sifeki'nyo'mo ipitofawo'mentisofoho. ⁷⁻⁸ Jisas towahuno wonyo sohomo ulimento, Kiko towahuno wonyo sohwoosi olo hwe lohomo uliko'maho. Ose ulontanngki towahuno wonyo sohwo joho mohm'no ulimento, Jisas, kiko Anitu Yokintahoponjo sohwoe Hwomu Ne hwosoho. Kiko ngkimo peho wantoho'monne'elo. Anitu nupa'nngkuhwo'so'no ngko jomo wakilimonne'no yohono. Kiko ngkimo tohino nontapohotoho. ⁹ Ose ulahonngki ulimento, Nje yofe *Ami* hwona'nyoho. Nakwoe hungkuno ole: A'amu sisihwayo apa'no, pi'nngo engofoho. Nakwo towahuno wonyo we'e mohumulohwono. ¹⁰ Towahuno wonyo huhwo sohwo Jisasimo joho yokumpohn'nyo ulimento, Kiko ango ikano'mno lonehwajohotoho.

¹¹ Oso hwofiki'nyo mofone sopo yahu pi'nngo engoso hofiko mno ijontanngkoko somne'no ¹² towahuno wonyo sohwa Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakumo oso yahu pi'nngo engo nongkwanjo nompone'no filonehwajo. Nakwo yahu somo wehuhnnofano.

¹³ Ose ulahonngkofi Jisas hofikimo timo

honihwajimentisofoho. Oseso oso towahuno wonyo hiso hwe sohumo nuliko'mantifi yahu somo ehuhnawo'mentohofofoho. Ehuhnnaofahoninkofi yahu hiso *tu tauseniso* (2000) hofiko hano kunto kunto'no wentifi iwo'mangomo mtiku'nontifi mijo ayomo mihulofahonngki nihu'nahone poyo pe'nimentohofofoho.

¹⁴ Hwe yahu mokosyohumayo sohwa komo'no nowentifi hwe moya'mi ango sponjo so'nji oso'mo so'meemjo so'ntnne'no oso hungkuno hiso lijwaofahoninkofi ho'nimmentisofoho. Oso hungkuno hiso ho'ningkahonngki hwe moya'mi hopi'nonohinosa uhwonano lontifi imentohofofoho. ¹⁵ Hofiko Jisasimo nu'mantifi hwe towahuno wonyo humamojo sohumo uhwonimentohofoso kako he yofonto kako huno wopingo'njo imo'nimentisofoho. Ose uhwonontifi hwe moya'mi iyoho imentohofofoho. ¹⁶ A'amu yo'mayo uhwonimentohofoso hofiko i'mofapmmentohofoso somo yo'mayo hwe ilo'nnyo sohwo imentiso so'no yahu poyo imo'nimentiso so'no ulimentohofofoho.

¹⁷ Ose ulontifi hofiko Jisasimo hungkuno yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakwoe hwahopo humahnnoso wopingo'maho. Mpano.

¹⁸ Ose ulahoninkofi hwe towahuno wonyo wae imentiso sohwo Jisasimo jomo yokumpohn'nyo ulimento, Ngko kiko'nji wowantayo'no yohono. ¹⁹ Ose ulahonngki Jisas ulimento, O'o jije a'amufe angopo nowehoji yo'mayo wonyoangkafo Anitu kiloho'maso so'no filutihwaho. Anitu hitoho

engo kikimo kufu'ma'maso so'no a'amumo uso.
²⁰ Ose ulahon'ngki hwe sohwo nowento oso
 hwaho Ntekapolis ango aho hufa'u hopi'nono
 sopmmeemo yo'mayo Jisas uloho'mentiso
 so'no luti'hwomentisoso a'amu hopi'nono
 nupa'nontifi huno pi'n'ngo syafisyontifi
 pisopisaho mjal'mmentohofofoho.

*Jailosiye mu'nji a'mu nom'ne Jisasiye
 hwapifemo upm'mokumentiso osofa'umo
 wop'ngo umokumentisofoho.*

(Mat'yu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Jisas hofi'ko'nji yofayokinopo mijo
 ayo somo apa'no wakentifi nongkihnta'ni
 ki'mofi'wahon'ngkofi osopo a'amu pi'n'ngo
 engo uhu'mokahon'ngkofi Jisas mit'mom'ngopo
 humamentisofoho. ²² Hwe yofe engo'njo tajo
 ango mokosyohumayo sohwo kakoe yofe Jailos.
 Osohwo noponto Jisasimo uhwononto kako
 hwomtame ehumanto ²³ simeho tango'njo
 humanto jomo yokumpohn'nyo ul'imento, Nje
 mu wape'n'i'monte'no yalofoho. Kiko nopohoji
 kakimo jije ahaso fikisyusyo. Kako wop'ngo
 imo'n'ngkuhwosi kako songo wohumano.
²⁴ Ose ulahon'ngki Jisas hwe sohwo'nji
 womentisiyefoho.

Womentisiyeso a'amu pi'n'ngo engo
 siko'nji nowentifi hofi'ko yohoto yohotofo
 loho'n'i'mentohofofoho. ²⁵ A'mu fisi mnokino
 engo'njosi humunyoponoho. Oso hisi kako
 engolopohamo imoihoso ne'no yontan'ngki
 soswo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u
 uyakolo'mojofoho. ²⁶ A'amu uyo hofaho

syoho'njoso hofiko kakine'no molasin ko
 uyahon'ngkofi kako tohino engo ma'mojofoho.
 Kakoe hamniyoho ho'yango hopi'nono moi'wo
 ihn'namo'n'mojofoho. Oseso wop'ngo
 mmo'nyofoho. O'o, mnokino engo umojofoho.
²⁷⁻²⁸ Oso a'mu hisi yo'mayo Jisas imentiso
 so'no upa'nonto kako huno ole syaf'hu'mento,
 Ngko olo hwe lohwoe manji'mofo somo aho
 kisahumeso ngko wop'ngo umo'n'monnoho.
 Ose lonto oso a'musi Jisasiye hohujo
 hohnta'ni u'manto kakoe hwap'femo aho
 upm'mokumentisofoho. ²⁹ Upm'mokumentisoso
 kakoe mnokinoso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki
 kakoe a'apaho wop'ngo imo'n'mentisofoho.
 Wop'ngo imo'n'onto simeho wop'ngo komo'no
 umo'n'mentisofoho. ³⁰ Jisas a'amumo wop'ngo
 imokonto huno uy'mentisoso komo'no ikinjamo
 lohofonto ul'mento, Tihwo n'ipm'mokohoho.
³¹ Ose ulahon'ngki kakoe inomokomoyo
 sohwa ul'mentohofi, Hwe moya'mi pi'n'ngo
 ifehu'mokokumaso so'no kiko tihwo
 n'ipm'mokohoho eso peho'no lohino. Nakwo
 huno monayofoho. Tihwol'keno. ³² Jisas a'amu
 upm'mokiyo so'no fe'n'hwon'ngkahon'ngki
³³ a'musi a'apaho wop'ngo imo'n'ngkohoho
 huno uyahon'ngki iyoho un'ngkahon'ngki
 yomo yomo yonto Jisasiye sifi'ki'nyo'mo
 hwomtame uloho'mentisofoho. Yo'mayo
 hopi'nonohino so'no Jisasi'mo ul'mentisofoho.
³⁴ Jisas kakimo ul'mento, Nje mupe, Kiko ngkimo
 simeho hi'ntnnono ntapohino so'no olohonta
 kiko wop'ngo imo'n'ngkino. Kiko simeho
 wop'ngo'njo uhujji fohumantono. Jije a'apaho

nihu'nahone wopingo kumo'n'ngkohoho.

³⁵ Ose ulontan'ngki hwe fihwo Jailosiye angopo nta'ni noponto Jailosimo u'mantifi uli'mento hofi, U, nakwoe hwe engofo, jije mu poyo nto pe'n'ngkohoho. Oseso kiko olo Lutihwayo lohomo jije ango pone'no peho'no ipemotowalokuno. Kako wohumano.

³⁶ Ose ulohon'ngkofi Jisas upa'nonto Jailosimo uli'mento, Kiko iyoho yohotoho. Kiko ngkimo jije simaho hi'ntnnono ntape. ³⁷ Ose ulonto Jisas kako hwe moya'mi hopi'nonohinomo angomo l'humajonto Pita'nji Jem'si'nji kon'ngkwa'wehwo Joun'nji hofi'ko'nohini Jisasi'nji nowentifi ³⁸ hofi'ko Jailosiye angomo i'mofawentifi Jisas a'amu pi'n'ngo uhwon'mentisoso hofi'ko humotaho'nji wosofo angiyo husontan'ngki ³⁹ kako noswonto uli'mento Peho'no wosofo lalokwofo. Mu lopi poyo'maho. O'o saho foyaweho. ⁴⁰ Ose ulahon'ngki hofi'ko kakimne'no sitofo ulontifi tikafo uj'mentohofofoho. Oseso Jisas hofi'kimo mempo hohnta'ni wae sweefaopmmentisoso Jisas mu lopiye kan'ngkwohwo'ya'u'nji inomokomoyo sohwanji ango mu sopi foyowentanjo somo humentohofofoho. ⁴¹ Jisas mu poyo simo aho manto kakimo a'amu Jutafe hungkunomo uli'mento, *Talita kumi*, Oso hungkunoso ole, Olo mu lopi, filikaho. ⁴² Ose ulahon'ngki mu lopi nolikafonto hano umentisofoho. Mu lopiye soswoso aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'niyoho. A'amuso homo somo uhwonontifi yomo engo imentohofofoho.

43 Jisas kaningkwohwo'ya'umo hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko mu songo umokohe so'no siki noho'nom+hwoloho. Mu lopimo wopayo unyo. Ose ulonto umentisofoho.

6

A'amu Nasalet+'njoso Jisas ne'no nakwolaho limentohofoho.

(Mat'iyu 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Osopo nta'ni Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi Jisasiye ango Nasalet u'mofamentohofoho. ² Salolemo a'amu Juta sofe iyoho humayo sikuno somo Jisas tajo angomo luti+hwahon+ngki a'amuso pi'n+ngo nohumantifi upa'nontifi Jisasiye huno engo so'no yomo yontifi ulimentohofi, Olo hwe lohwoe hungkuno nti'mta'angoto. Oso huno engo'nji pipi imo'n+ngkohoho. Yo'mayo wonyoangkafo'njo a'amu miyoso olo hwe lohwo y+wo'n+ngkiso hweho. ³ Olo hwe lohwo kako ango molimojo lohwohalo. Maliyafe hwomufoho. Jemis, Jousep, Jutas, Saimoun hof+koe hofila'wehweho. Homnampija olo ango lopo nakwo'nji humalofa. Ose ulontifi hofiko simano hintotohino umningkahon+ngki nakwolaho limentohofoho. ⁴ Jisas ulimento, A'amumo hwe fihumo Anitu hungkuno uyahon+ngki limojo sohwo ango kengo hopi'nonohinopo kakoe yofe engo ho'nomowo'n+ngkohofoho. I oso'no osohwo kakoe temtitofa kakoe kaningkwohwo'ya'u hamningkwohwosa hofiko kakoe yofe

moho'nomasofoho. Ose ulimentisofoho. ⁵ A'amu hiso hofiko Anitu Jisasimo oso syoho hiso'no uhwasopo'mentiso so'no simeho hi'ntnnono muyo'njo imentohoho so'no Jisas osopo yo'mayo wonyoangkafoso pi'ningo mimmentisoso a'amu mnokino'njo anga'no anga'nohinomo kako aho kisasyonto wopingo umokumentisofoho. ⁶ Hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo so'no yomo imentisofoho. Oso hwaho sopo kako angkuhwafo sohwa'i emayonto, Anituye hungkuno lut'hwamentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwaso syoho umentisofoho.

(Mat'yu 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sife mta'ni hufa'uyo sohwasne'no joho ulahon'ngki hofiko nuhu'mokahon'ngkofi Jisas kakoe yokumpohn'nyo yano uy'mentisofoho. Oso yokumpohn'nyoso a'amufe a'apaho'mjo towahuno wonyo wae yafo'ne umentisofoho. Umentisoso hwe sohwaso hufa'u hufa'u lihwat'mentisofoho. ⁸ Jisas hofikimo ulimento sekwo ho'yango ane fiwan'mno. Mno'nohini mtamno. Wopayo, ho'yo, hamniyoho, oso nomotakutoho. ⁹ Manji'mofo hufa'u nomafikutoho. O'o, manji'mofo anga'nohino'nji sekwoe sifikwongofosyo'nji manji'mo'n'ngkuji fiwan'mno. ¹⁰ Sekwo ango fipo i'mofahokuji ango anga'nohino somo saho fosyawopijo. Oseso sekwo oso ango somo nul'ko'mafikuji nom'ne angopono fiwan'mno. ¹¹ Nom'ne angopo sekwo'ne ango mosejape'manji i

sekwo oso ango hopo sopo nuliko'mafikuji hopo sopo hwaho semongki'nososo hofiko nosehontohumentan'ngkuji oso hintalinyo hiso wae feehumno. Oso homo somo uhwon'ngkuji hofiko hofikoe yahino somne'no huno ole wosyafi'hupife. U, nakwo wonyo yi'hwono. Ose syafi'syikuji iyoho unono. ¹² Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa nowenti'fi a'amu somo hungkuno ole ul'mentohofi, Sekwo si'meho fi'wolo'mokumno. ¹³ Ose ulonti'fi towahuno wonyoso wae yaofonti'fi a'amu mnokino'njo somo hofiko hwone mijo mnokinopo usisyonti'fi wopi'ngo umokumentohofofoho.

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo poyo pe'n'imentisofoho.

(Mat'iyu 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-8)

¹⁴ Yo'mayo Jisas imentiso so'no a'amu pi'n'ingo engo li'motofoso hwe yofe engo'njo Helout kako upa'n'imentisofoho. Fiso a'amu Jisas'ine'no ole ul'mentohofi, Olo hwe lohwo Jouniyoho. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo poyo pe'n'onto apa'no lika'maso hwol'ikeno. Oso'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyi'wo'n'ngkiyohofoso kako iwo'n'ngkiso so'no yokumpohn'nyo i'mofapohoho. ¹⁵ A'amu nom'neso Jisas'ine'no ole ul'mentohofi, Olo hwe lohwo Ilaija hohonta pe'n'imentiso hweho. Nom'ne a'amuso ole ul'mentohofi, Olo hwe lohwo a'amu hohonta An'itu hungkuno uyahon'ngki li'mojo pa'n'ingo hweho. Ose li'mentohofofoho. ¹⁶ Oseso Helout nupa'n'onto ul'mento, Olo Jouniyoho. Hwe a'amumo

mijo kiyoma'mojo hweho. Ngko a'amu kakoe ti'wango fiwofitofosyamno ulimentoheso nto yiwafito'mentohofu sohwo apa'no lika'maso hwolikeno. Ose ulimentisofoho.

¹⁷ Hwapingoso hohonta Helout kako Jounimo impo'angomo mihumajonto ahwomo nano kilofahumentisofoho. Helout Jounimo impo'angomo peho'ne mihumati'mentisoto. Hwapingoso kola'wehwoe Filipiye ape Heloutiyasimnefoho. Helout olo simo ma'mentisofoho. ¹⁸ Hohonta Joun Heloutimo ulimento, Kiko hnnikwa'wehwoe ape mahino loso hopo'maho. O'o oso honingkano pisakino'njofoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁹ Impe intofahoningkofi Heloutiyas simano likumpo lohofonto Jounimo poyo umokumonto ko imentisoso ²⁰ Helout Jouniye yofe ho'noma'mentisofoho. Joun kakoe honingkano ito'nohino hwe wonyoangkafo hweho. Oso'no Helout huno uyahiningki, Heloutiyas Jounimo poyo koimokumne'ento Helout kako Jounimo impo'angomo ito'no mokosyohumamentisofoho. Helout Jouniye hungkuno upa'n'wo'n'ingki so'no yomo ko yonto huno pi'n'ingo engo syafisyonto nom'ne hungkuno upa'n'imo limentisofoho. Oso'no Heloutiyas Jounimo fonjasyihwoloho.

²¹ Oseso hwanguk sohonta Heloutiyas Jounimo fonjasiyo'ne'ento honingkano tipema'mentisofoho. Osohonta Helout kakoe sikuno kona'wohi aswo ma'mentiso somne'no huno syafisyonto a'amu syoho ulohofiyo sohwa wopayo iloho yahoningkofi hwe

engo a'amumo mokosyohumayo sohwanji nimentohofofoho. ²² Heloutiyasiye mu sijosi noswaponto hofikoe simeho wopingo umo'nono lonto simonyo imentisofoho. A'amu sohwanji Helouti'nji nuhwonontifi simeho wopingo umo'nimentisofoho. ²³ Oso'no Helout musopimo ulimento, Kiko yo'mayo peho'no kumo'nososo ou kiko njo. Ngko wokijapmmo. Yo'mayo pi'ningo engo hi'njo hwo'nyoho. Kiko fehohnjo'no njisoso ou ngko fehohnjoso wokijapmnoho. Nehopi kilohono.

²⁴ Ose ulahonngki mu sopi noswonto kona'wohimo ulimento, Peho'no ulimnehono. Ose ulahonngki Heloutiyas ulimento, Ole uso. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokino'no nimo'nngkohoho. Kakoe mnokinoso iku'yopo ho'nasyohoji komo'no ntape. Ose uso. ²⁵ Ose ulahonngki mu lopi komo'no asomo noswonto Heloutimo ulimento, Kiko Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokinoso noswonyopo ywojosalokumpehoji olopo ntape. ²⁶ Ose ulahonngki Helout kakoe simeho tango mikunimposo umnimentisofoho. I oso'no a'amu hopi'nono kakoe hungkuno, Nehopi kilohono, ose nto upa'nngkohoho so'no kako a'mu simo eno ulimentisofoho. ²⁷ Oseso Helout komo'no hwe Jouniye mnokino'no uhwojahonngki hwe huhwo sohwo impo'angomo nowento osopo Jouniye ti'wango iwofitofonto ²⁸ Jouniye mnokinoso noswanyopo iwojwosalokumpentifi a'mu sijo simo nuyahonngkofi nomotawento kona'wohimo uyimentisofoho. ²⁹ Jouniye

inomokomoyo sohwa yo'mayo so'no upa'nontifi hofiko nopontifi kakoe pijafoso nomantifi sokimomo ho'nahumentohofofoho.

Jisas a'amu 'faif tausen' (5000) sohwapo wopayo umentisofoho.

(Matiyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Joun 6:1-15)

³⁰ Jisasiye inomokomoyo kako lihwatimentiso oso hwa asomo u'mantifi yo'mayo hofiko imentohofoho so'no hungkuno a'amumo lutihwamentohofoho so'no Jisasi ulimentohofofoho. ³¹ Osopo a'amu pi'n'ingo engo nowentifi nopontifi nohnnawe yahoningkofi oso'no Jisasiye inomokomoyo (*apousel*) sohwa wopayo manyofoho. Oso'no Jisas ulimento, Nakwo a'amu ane sopono nowekehwasi osopo sekwo usijo'no fosyohumamno. ³² Ose ulahoningki hofiko'nohini yofayokinopo a'amu ane sopono wowanontifi imentohofoho sopone'no. ³³ A'amu pi'n'ingoso uhwonontifi hofikimo yofe uhwofontifi a'amu ango hopi'nonohino mta'angoso komo'no honingkanopo nowentifi Jisas kakoe a'amu yofayokino'njo sohwapo uyakolofontifi a'amu ane sopo simo'mo u'mofamentohofofoho. ³⁴ Jisas mitimom'ingopo i'mofaponto uhwonimentisoso hwe moyami pi'n'ingo engo somo uhwononto hofiko yahwohofekwosa ane pa'nyo hwafoho. Oso'no kako hitoho ulomentiso so'no hungkuno pi'n'ingo engo lutihwamentisofoho.

³⁵ Mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonjo so'nji Jisasiye inomokomoyo sohwa nopontifi ulimentohofi, Olo hwaho hopo lopo sopo

a'amu aneponoho. We'enepi mofehi'nyo ukwo'mokumntonoho. ³⁶ Kiko oso hwe moya'mi somo ango somne'no lihwajohojo'no hofiko nukuji wosopayo mpe uyife. ³⁷ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulim ento, O'o, sekwo huhwasi wosopayo uyimno. Ose ulahon'ngki ulim ento hofi, Nakwo pipilo. Hamniyoho syoho sikuno *tu hantilet* (200) memjaofoso a'amumne'no wopayo mpe iyo'neso hopo'maho. ³⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulim ento, Wopayo alalelo weho. Timo uhwonamno. Ose ulahon'ngki hofiko nowentifi uhwonowentifi ulim ento hofi, Nakwoe wosopayo aho anga'no hopi'nonohinofoho. Inaniku hufa'u weho.

³⁹ Ose upa'nonto Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulim ento, Sekwo a'amu somo ulimno, Hoja lopo fosyohumamno. ⁴⁰ Ose ulahon'ngki hofiko nohumantifi fipo a'amu *wan hantilet* (100), nom'nepo a'amu *fifiti* (50), ose'no ose'no lihumajim ento hofofoho. ⁴¹ Jisas kako oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inaniku hufa'u so'nji nomanto kako ahwomomo timo uhwontohumanto Anitumo isamayoka ulim entisofoho. Isamayoka nto ulonto kako wopayo'nji inaniku'nji kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwamo a'amu somo yano ulofiyo'ne hummentisofoho. ⁴² A'amu hopi'nonohinoso wopayo hiso moi'wo nontifi simeho uhnnim entisofoho. ⁴³ Simeho uhnn'ngkahon'ngki hofiko wosopayo nilifonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwo ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somo mohu'memeehumentohofofoho.

44 A'amu oso wosopayo hiso Jisasiye aho mta'ni nimentohofoso hwe we'e humamentohofomaho. Hwe'nohini oso wosopayo nimentohofo sohwa *faif tausen* (5000) humamentohofofoho.

Jisas mijopo hano umentisofoho.
(*Matiyu 14:22-33; Joun 6:16-21*)

45 Osohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwaro ulimeto, Sekwo yofayokino nomafikuji oso hwaho nongkihnta'ni Mpetisaita'no simo'mo mpanimno. Ose ulonto a'amu nom'ne somo hofikoe ango pone lihwatimentisofoho. 46 Ose ulonto a'amu somo uliko'manto kako hwofikinyo we'e sopo Anitumo jomo ulimo lonto simentisofoho.

47 Sikuno'nji inomokomoyo yofayokino'njo sohwa mijo ajwopo nohumentaningkofi Jisas kako'nohini mitimomngopo humamentisofoho.

48 Jisas uhwonimentisoso yofayokino hono honi wohonngki hofiko yokino wonyopi imentohofofoho. Hwapingoso ole, ifofo engo pahonngki wonyopi imentohofofoho. Iyoho walongkonimonto yahonjo so'nji Jisas mijo yokintahopo hano wento inomokomoyo sohwaro ulima'mentisofoho. Ngko hofikimo uyakolo'mo nolonto 49 Jisas mijopo hano sontaningki inomokomoyo sohwa hofiko nuhwonontifi yomo yomo yontifi huno ole syafihu'mentohofi, Mewosofoho. Ose syafisyontifi youwo limentohofofoho.

50 Inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasimo uhwonontifi iyoho engo unimentisofoho. Oseso

Jisas hofikimo komo'no joho ulimeto, Sekwo yokumpohn'nyo hmno'nimno. Ngkonoho. Sekwo iyoho ikutoho. ⁵¹ Ose ulonto kako yofayokinomo kotasahon'ngki ifofo moi'wo imo'nimentisofoho. Inomokomoyo sohwa yomo yontifi simeho ulikofahon'ngki huno pi'n'ngo syafihu'mentohofofoho. ⁵² Jisasiye yokumpohn'nyo hwap'ngo so'no huno muyofoho. Jisas kako wosopayo a'amu pi'n'ngo engomo umentiso so'no inomokomoyo sohwa huno ito'no mosyafisiyofoho. Oso'no yomo imentohofofoho. *

A'amu Ngkenesaletnnta'ango mnokino'njo somo Jisas wop'ngo umokumentisofoho.

(Matiyu 14:34-36; Joun 6:22-25)

⁵³ Hofiko mijopo nowakentifi Ngkenesalet nongkihnta'ni ifohohosyahumentohofofoho. Ifohohosyasyontifi osopo yofayokino ho'nahumentohofofoho. ⁵⁴ Hofiko yofayokino ho'nosyahon'ngkofi hwe moya'mi hopo soponta'angoso hofiko yofe komo'no uhwofontifi limentohofi, Jisasiyoho. ⁵⁵ Hofiko yofe uhwofontifi hopo sopo hano komo'no nowentifi Jisas ntopohoho lahon'ngkofi a'amu nupa'nontifi hofiko a'amu mnokino'njo somo Jisasiyepono itokwapmmentohofofoho. ⁵⁶ Jisas ho'mo so'mo nowahon'ngki a'mokuso a'amu mnokino'njo somo intokwapontifi wopayo

* **6:52:** Jisas kako hwe moya'mi some wopae yano imentisoso kakoe yokumpohn'nyo nom'ne kengo itihwamentisofoho. Oso hofikoe yomo engo yontifi uhwonmentohofoso Jisas kako mijopo hano ponto ifofo somo yoka ulimentisofoho.

mpe y+wo'n+ngkohoho sopo itofasyontifi Jisasi mo ulimentohofi, Hwe Engofo, nakwo jije manji'mofomo aho wakupm'mokano. Ose ulontifi hofiko kakoe manji'mofomo aho upm'mokumentohofoso hofikoe mnokino moi'wo imo'n+imentisofoho.

7

An+ituye hon+ngkano hungkunoso a'mane hungkuno somo yakolo'nnyofoho.
(Mat+yu 15:1-9)

¹ A'amu Falisi sohwanji a'amu Mouses+ye hon+ngkano hungkunoso lut+hwamotofo Jelusalem mta'ango sohwanji Jisas nohumentanjopo uhu'mokontifi ² Jisasi+ye inomokomoyo soh wamo uhwon+imentohofoso hofiko aho mijo miyot+ku'nyo'njo wopayo niwo'n+ngkohofofoho. Falisi soh wafe yahinoso momaso'njo hwafoho. ³ A'amu Falisi sohwa a'amu Juta hopi'nonohino so'nji hofikoe yahino ole, Nakwo wopayo wonano lontifeso s+imo'mo aho mijo yot+ku'nontifi niwo'n+ngkohof+hwafoho. Hohonta homn+ngkwohwosafe yahino oloso ti+pema'mentohofofoho. Hofiko huno ole aho miyot+ku'nyo'njo wopayo nososo ou s+imeho mo'mo wonyo mnaweho. Ose syafi+hu'mentohofofoho. ⁴ A'amu huhwo sohwa wosopayo mpe y+wo'n+ngkohoho sopo nta'ni nopontifi aho mijo miyot+ku'nyo'njo'manji hofiko wopayo manyofoho. Nom'ne yahino oso pa'nyoso pi'n+ingo weho. Hofikoe noswanyo, iku'yo, hwontoho yo'mayoso mijo ito'no

yajjiwo'n'ingkohofoso kiho'ne'maho. O'o hofi'koe yahinofoho. ⁵ Oseso a'amu Falisi sohwanji Jutafe hwe engo sohwanji Jisasimo ulohon+mentohofi, Jije inomokomoyo sohwa neyakwosafe yahinomo min'ingkayo'njo peho'no yalokwofo. Hofi'ko aho mijo miyoti'ku'nyo'njo wopayo niwo'n'ingkohofofoho. ⁶ Ose ulohon'ingkahon'ingkofi Jisas ulimento, Hohonta Aisaiya hwe Anitu hungkuno ulahon'ingki a'amumo luti'hwamojo sohwo sekwo a'amu mango'nohino hwasyo nehopi mt'i'mokumento, Olo a'amu loso hofi'ko mango mta'nohini ho'non+mawo'n'ingkohofofoho.

I, hofi'ko ngkimo simeho montapefoho.

⁷ Hofi'ko a'amu hwahoponjo sofe hunoso nomantifi Anitu mta'angofoho lontifi a'amu hwaho ayo'mjo somo luti'hwawo'n'ingkohofofoho.

Oso'no hofi'ko ngkimo wonyopi jomo niwo'n'ingkohofofoho.

Aisaiya ose mt'i'mokumtisofoho. ⁸ Sekwo Anituye hungkunomo haloho maposo'njo yontifi seyakwosafe yahinomnohini in'ingkawowo'n'ingkohofihwasoho.

⁹ Ou, sekwo huno ole syafisyiwo'n'ingkohofi, Nakwo huno'njo hwona'nyoho. Ose liwo'n'ingkohofihwasoho. Sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ingkohofoso seyakwosafe yahino somo yiwo'n'ingkohofihwasoho. ¹⁰ Mouses hohonta ole limento, Kiko jije mpohwo na'umo tifi fin'ingkayo. U, a'amu fihwo kako hungkuno

wonyo kaningkwohwo kona'wohimo uloso
 osohwo kako poyo wape'nono. ¹¹ I, sekwo ole
 liwo'n'ingkohoho, Hwe fihwo kako hamniyoho
 hi'njo sohwo kaningkwohwo kona'wohimo
 ufo'mayo so'no, i kako sikimo ulimontonoho.
 Ngko hamniyoho yo'mayoso wosejapmmonji
 ko yoheso ngko ole nto limalefoho. Ngko
 Anitumo uyimne'no yohono. ¹² Oso hwe
 huhwo sohwo ose ulonto kaningkwohwo
 kona'wohimo mufo'maso'njo y'wo'n'ingkiso
 hweho. Oso'no sekwo Falisi sohwasi
 wopingofoho lontifi liwo'n'ingkohofoho.
¹³ Ose ulontifi Anituye hungkunomo hwotoho
 fewo'n'ingkohofoho. Seyakwosafe hunomnohini
 in'ingkawo'n'ingkohofoho. Oso yahinoso
 anga'nohinofoho. Pi'n'ingo oso pa'nyoso weho.

Yo'mayo a'amumo wonyo
imokuwo'n'ingkisofoho.
(Mat'yu 15:10-20)

¹⁴ Jisas hwe moya'mimo ngkiyepono wapifento
 joho ulimentisofoho. Nopahon'ingkofi ulimonto,
 Sekwo hopi'nono ito'no nupa'n'ingkuji huno
 fi'syafi'hupmno. ¹⁵ Yo'mayo nyo'neso a'amufe
 hon'ingkano wonyo umo'n'imonte'maho.
 O'o yo'mayo simeho mta'angoso a'amufe
 hunoso wonyo hungkuno'njoso hon'ingkano
 wonyo umo'n'imontonoho. ¹⁶ Sekwo
 haloho'njoku'manji nje hungkunomo haloho
 popmno.

¹⁷ Jisas oso a'amu huhwo sohwaso
 uliko'manto ango nom'nemo swahon'ingki
 kakoe inomokomoyo sohwa ulimentohofi,

Oso pahnni'mo hungkuno lohinoso ne pipilo.
¹⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas uli'mento, Sekwo huhwasi ngkine'no huno maseyoholihohoho. Upa'ni'mno. Yo'mayo toho nyo'neso hon'ngkano wonyo imokiyo'maho. ¹⁹ O'o wosopayo hiso simehomne'no nikwato ni'hu'nahone ho'namo. Wopayo hiso ji'je hunomne'maho. Ose uli'mentisofoho. Oso'no Jisas yo'mayo hopi'nono nyo'neso hano mopitofasiyo'njofoho.
²⁰ Jisas nom'ne hungkuno uli'mento, Yo'mayo a'amufe huno mta'angoso Anituye ti'mo sopo oso hiso a'amufe hon'ngkano wonyo imokiyofoho.
²¹ Yo'mayo huno mta'ni swaponteso ole, huno wonyo syafisiyo ape sikinjomo wonyo ulohoho, yo'mayoso hufo iyo, a'amumo fonjasiyo, nom'ne hwafe ape hufo iyo ²² a'amumo yo'mayo so'no hi umo'nyo, yo'mayo wonyo hon'ngkano, hwasyo hungkunojo, yokumpohn'nyo, simeho wonyo, sitofo hungkunojo, ngko a'amu wop'ngo'nohino syafisiyo'ne, yo'mayo fonifonyo. ²³ Oso hopi'nono a'amufe hunomo mnaweho. A'amu fihwo oso wonyoso huno syafisyihwosi kako yihwoso'no, kakoe hon'ngkano wonyo imo'nonefoho. Ose uli'mentisofoho.

A'mu Founisiyanta'angosi Jisasimo simeho hi'ntnnono nehopi umentisofoho.

(Mat'iyu 15:21-28)

²⁴ Osopo nta'ni Jisas nolikafonto, hwaho pone Taiya mofone sopo nowento osopo a'amu fihwoe angomo nohumanto a'amu ngkimo yofe manihwofe'njo yohoho ose kolonto a'amu Jisas

humentanjoso pone'no huno moi'wo umentisofoho. ²⁵ A'mu fisi oso ango sopo nta'ni kakoe mu we'e towahuno wonyo'njosi Jisas humaho upa'nonto komo'no noponto Jisasiye sifilaku'nyo'mo hwomtame ehumentisofoho. ²⁶ Olo a'mu losi kako Juta a'mu'maho. O'o, kakoe a'amu Founisiya, hwaho Siliya nta'angiyoho. Kako Jisasi'mo jomo ulimento, Towahuno wonyo nje mumo humasolo wae ntohofiyo.

²⁷ Ose ulahon'ngki Jisas a'amu Juta somo ufo'mayo'nehwo pahnnimo hungkuno ulimento, U, nakwo mehomife wosopayo mehwasi siwojomo woho'n+mofantontaho. O'o, awonoho. A'amu sohwo mehomi somo kaki'no wopayo uyantifeho. ²⁸ I ose ulahon'ngki a'musi syafi'hu'mento, Ngko a'amu Isilaeli'maho. O'o, siwojo pa'niyoho. Ose syafisyonto ulimento, Hwe Engofo, kiko nehopi lohino. Oseso mehomiso wopayo paho yo'mayoso umokwajifijoso siwojo wanimontonoho. Oso'no kiko ngkimo nifo'maho. ²⁹ Ose ulahon'ngki Jisas yomo yonto ulimento, Oso hungkuno wop'ngo lohino so'no jije angopo nowehoji jije mumo uhwonjoso towahuno wonyo sohwo nto uliko'maso uhwonimonnoho. ³⁰ Ose ulahon'ngki a'musi kakoe angopo nowento uhwonimentisoso kakoe mu saho fosyowentan'ngki uhwonimentisoso towahuno wonyo nto uliko'ma'mentisofoho. Hofiyo fosyowentan'ngki uhwonimentisofoho.

A'amu haloho pikun'nyo melanyo tango'njo sohomo wop'ngo umokumentisofoho.

³¹ Jisas ango Taiya sopo nta'ni nuliko'manto hwaho Saitoun uyakolofonto ango pone engo aho hufa'u hopi'nonohino Ntekapolis sopo uyakolofonto Mijo Ayo Ngkalili sopo i'mofapmmentisofoho. ³² Osopo a'amu nom'neso Jisasimo a'amu haloho piku'nnyo melanyo tango'njo sohumo ipemotapontifi jomo ulimentohofi, Ji je aho olo hwe lohomo fikisasyo. ³³ Ose ulahon'ngkofi oso hwe huhwo sohumo Jisas utimanto Jisasinji we'ene pi nowenji siko'nohini nohumanji Jisas kako ajo'miyoso hwe sohwoe halohomo kisahumentisofoho. Kisasyonto memijo ajo'miyomo emjoma'nonto hwe sohwoe melanyopo kisahumentisofoho. ³⁴ Jisas kako ahwomomo uhwononto simano esyaofonto ulimento, *Efata*. Hwap'ngoso ole, Haloho wokuhwosampeno. ³⁵ Ose ulahon'ngki hwe sohwoe haloho komo'no hwosampo lohofahon'ngki kakoe melanyo wop'ngo imo'n'ngkahon'ngki hungkuno ito'no limentisofoho. ³⁶ Oseso Jisas a'amumo apa'no i'mofaponto ulimento, Olo yohe loso'no sekwo nulikutoho.

Ose ko ulahon'ngki hofiko hahn'nyo yontifi a'amumo uliwo'nimentohofofoho. ³⁷ Yo'mayo Jisas imentiso so'no hofiko pisopisaho mjalim'wentifi hofiko ulimentohofi, Yo'mayo Jisas y'wo'n'ngkisoso wonyoangkafo'nohinofoho. A'amu haloho piku'nnyoso upo'nalokwofo. A'amu ilo'nnyoso hungkuno ito'no lalokwofo. Ose limentohofofoho.

8

Jisas a'amu 'foua tausen' (4000) soh wamo wopayo umentisofoho.

(Matiyu 15:32-35)

¹ Nom'ne sikuno somo a'amu pi'n'ngo engo apa'no Jisas nohumentanjopo uhu'mokumentohofofoho. Hofiko nohumantifi hwe moya'mi wosopayo moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo soh wamne'no joho ulonto, ulimento,

² Ngko olo hwe moya'mi lomne'no hitoho ntokwoho. Sikuno hufa'u sihune ngko'nji humantohofofoho. Hofiko wosopayo anefoho.

³ Mijoho'nohino hofikoe angone'no lihwatimeso hofiko hon'ngkanopo timo sikuno'no ulohofontifeho. A'amu fiso ikanopo nta'ni pmmalofofoho. ⁴ Ose ulahon'ngki kakoe inonokomayo sohwa ulimentohofi, Olopo a'amu mohumunyoponoho. Wosopayo hwe moya'mi somne'no nt'i'mta'ni tipemanehwono. Awonoho.

⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulohonimento, Sekwo wopayo alale weho. Ose ulahon'ngki ulimentohofi, Wopayo aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u weho.

⁶ Ose ulahon'ngkofi Jisas hwe moya'mi somo ulimento, Sekwo hwaho lopo fosyohumamno. Ose ulonto, kako wopayo aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyoso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto wopayoso kutikujo lohofonto, kakoe inomokomoyo soh wamo uyahon'ngki hofiko a'amumo hu'muyimentohofofoho.

⁷ Inaniku we'e tipema'mentohofoso Jisas

nomanto Anitumo isamoyoka ulonto inomokomoyo soh wamo ulimonto, Olo'nji a'amumo fohu'muyimno. ⁸ Hofiko wopayo nonontifi simeho uhnningkahonngki wopayo nilifeeomentohofoso inomokomoyo sohwa sohwo ho'yo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne nta'ni hufa'uyo somo mehu'memeehumentohofofoho. ⁹ A'amu hiso we'e humamentohofomaho. A'amu *foua tausen* (4000) humamentohofofoho. ¹⁰ Jisas a'amu homo somo wopayo moi'wo uyonto hofikoe angopo ne'no lihwatimentisofoho. Kako kakoe inomokomoyo sohwanji yofayokinopo kotasontifi hwaho Ntalimanuta'no wako'mentohofofoho.

A'amu Falisi sohwa Jisasimo yamofu ulohofantifi imentohofofoho.

(Matiyu 16:1-4; Luk 12:54-56)

¹¹ Osopo a'amu Falisi sohwa Jisasimo u'mantifi kakimo yamofu ulohofone'entifi yoka hnnoma'mentohofofoho. Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'nngkiyohofoso fonetihwaho. Ose uhwonngkuhwasi Anitu kiko'nji humaho wolano. Ose lontifi huno syafihu'mentohofi, Olo hwe lohwo Anituye Hwe Ne hwolikeno. ¹² Ose ulahonngkofi Jisas simeho tango uyahonngki simano esyamo lohofonto, ulimonto, Sekwo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'nngkiyohofoso peho'no uhwonantife'ne lohoho. Hungkuno nehopi waselimo. A'amu olo hwaho lopo olhonta humalofoso hofiko oso yo'mayo hiso muhwonifitnehoho. Nihu'no awonoho.

13 Ose ulonto oso a'amu somo uliko'manto Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwa'nji hofiko yofayokinopo apa'no kotasontifi asomo wako'mentohofoho.

A'amu Falisi sohwanji hwe engo Helouti'nji hofikoe wosopayo engo imo 'nyo 'ne hungkunofoho. (Matiyu 16:5-12)

14 Nowakentifi inomokomoyo sohwa wopayo'no iningo mofontifi momasofoho. Wopayo kenga'nohini yofayokinomo wo'nnyofoho. 15 Nowekontaningkofi Jisas simano pento pahnnimo hungkuno ulimento, Upa'nimo. Sekwo a'amu Falisi sohwanji Helouti'nji hofikoe yahino somne'no i'waho fiymno. 16 Inomokomoyo sohwa nupa'nontifi hnnimentohofi, Nakwo wopayo iningo mofihwone so'no hungkuno nalohoho. 17 Ose hnningkahoningkofi olo hiloso Jisas huno uyahonngki hofikimo ulohonimento, Wopayo umofonyo iyo so'no peho'no hnnalokwofo. Sekwo huno'maseyotaho. Sekwo huno mosyafisiyo'njo liyohoho. 18 Sekwo timo hi'njo hwasoho. Muhwonalokuliyohoho. Sekwo haloho hi'njo hwasoho. Mupo'nalokuliyohoho. Sekwo iningo loseyalofoho. 19 Ngko wopayo aho fehohnjo hopi'nono kutikujo lohofonji a'amu *faif tausen* (5000) sohwo amo umaleso oso wopayo nififeo'malofoso sekwo ho'yo alale hu'memehumalofo. Inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoho. 20 Ose ulahonngkofi Jisas ulimento, Nom'ne sohonta ngko wopayo aho fehohnjo

hapi'nono nom'ne mta'ni hufa'u kutikujohofonji a'amu *foua tausen* (4000) sohwo umaleso oso wosopayo nɪlɪfeeo'malofoso sekwo ho'yo alale hu'memeehumalofohofonji. Inomokomoyo sohwa ulɪmentohofi, Aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. ²¹ Ose ulahonɪngkofi Jisas ulɪmento, Oseso sekwo nje yokumpohn'nyo so'no huno maseyoholihohoho. Wosopayo so'no huno pi'nɪngo peho'no syofɪsyalokwofo. Ose ulɪmentisohohoho.

Hwe Mpetɪsaitanta'ango sohwoe tɪmomo Jisas wopɪngo umokumentisohohoho.

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji ango Mpetɪsaita i'mofopahonɪngkofi a'amuso hwe tɪmpi'nyo sohwo ipemotapontɪfi Jisasɪmo jomo ulɪmentohofi, Olo hwe lohomo kɪko aho tɪmopo fɪkisyusyo. ²³ Oseso Jisas kako hwe tɪpi'nyo sohwoe aho nomanto angkuhwafofopo mempo hohnta'ni ipemotoswaponto kakoe tɪmomo memijo uyatɪ'mofonto aho kisusyonto ulɪmento, Kɪko yo'mayoso nto lihwonɪngkino muhwonɪngkohohoho liyohino. ²⁴ Ose ulahonɪngki hwe sohwo fe'nɪhwononto ulɪmento, Ngko a'amumo uhwonɪngkohohoho. Hofɪko iyo hopa pohotowalokwofo. ²⁵ Ose ulahonɪngki Jisas hwe huhwo sohwoe tɪmomo aho apa'no kisusyahonɪngki kako tɪmo yokumpohn'nyo uhwononto tɪmo wopɪngo imo'nɪmentisoso, yo'mayo ito'no uhwonɪmentisohohoho. ²⁶ Ito'no uhwonɪngkahonɪngki Jisas ulɪmento, Jɪje angopono fɪwano. Olo angkuhwafo lofono asomo nopohotoho. Ose ulɪmentisohohoho.

*Pita Jisasimo ulimento, Kiko Kilais kiyoho.
(Matiyu 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hwaho Ngkalili uliko'mantifi hwaho Sisaliya Filipai nowentifi Jisas hofikimo ulohonimento, A'amuso ngkine'no pehofo mjolim+walokwofo. ²⁸ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, A'amu fehohnjoso kikine'no ole lalokwofi, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoikenno. A'amu nom'ne fehohnjoso ole lalokwofi, Ilaijakulikenno. Nom'nehwa a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwoikenno. Kikine'no ose mjokilim+walokwofo. ²⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulohonimento, Sekwo sohwaso ngkine'no pehofo nt'iwon'ngkohofihwasilo. Ose ulahoningki Pita ulimento, Kiko Kilais kiyoho. Anitu nakwo a'amu Jutas'nimo nefe'mayo'ne kuhwotimentiso hwosoho. ³⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso hiso ntohinoso a'amumo nulohotoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso kako poyo imo'none so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso lutihwoma'mento, A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko tohino engo noma'mne hwo'nyoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji Jutafe honingkanoo hungkuno lutihwawo'n'ngkohofoo sohwanji hofiko ngkine'no nakwolaho nt'ikuji hohujo ikenjan+mofikuji nofonjan+hufitnnefoho.

Nofonjanisyikuji sikuno hufa'u sihune memjan+mofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho. ³² Ose ulonto olo hungkuno yoloho neso ulimentisofoho. Seten kako Pitamo huno ufohotofahon+ngki Pita kako Jisas+mo we'eneipi ipemotawento yoka uloma'mento, Jisas, oso hungkunoso wopingo'maho. Oso hunoso nosyafisyohotoho. ³³ Ose ulahon+ngki Jisas ikinjamo lohofonto kakoe inomokomoyo nom'ne sohwanimo uhwononto Pitamo yoka ole ulimento, Pita, jije hungkunoso ngkilaho. Anituye'maho. O'o, Seteniye hungkunofoho. Kiko Seten sohwo si i'waho ntohofo. Kiko nje hohujo lo'mo filoho'nawofo.

³⁴ Ose ulonto kako nom'ne hwe moya'mi so'nji inomokomoyo sohwanjimo joho ulonto ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonn+ngkopano lifijo'manji sekwo sekwoe semo'n+wo'n+ngkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahin+ngkuji sekwo nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijososo ngkimo mofone sopo tifi nn+ngkapmno. ³⁵ A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo, Kakoe songo ne'no humayoso wopiwahu'mtonoho. Oso'no a'amu fihwo ngko'nji nje hungkuno'ntnne'no huno uyahon+ngkuhwosi kakoe humayoso piwasyososo hwangku kakoe humayoso wotipema'montonoho. ³⁶ A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofihwosi kako olo hwaho lophonjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako

tikanomo weso'manji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho. ³⁷ I, kakoe songo humayoso ne ane'manji kako pipi yone'elo. Awonoho. ³⁸ A'amu fihwo olo hwaho lopo a'amu honingkano wonyo'njo humaso sohwo kako nje hungkuno so'nji ngko'ntnne'no hohujo ikinjan+mofoso sohwo ngko oso huhwo sohumne'no tifi no'mo hohujo ikinj+mo'mnefoho. Ou, osohonta ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo wop+ngo'nohino sohware yokumpohn'nyo'nji olo hwaho lopo asomo pmme sohonta a'amu ngkine'no hohujo ikinjan+mofoso sohune'no ngko hohujo ukinj+mo'monnoho.

9

¹ Jisas kako oso a'amu somo ul+mento, Ngko hungkuno nehopi wasel+monne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olohonta humalofo fehohnjoso mape'nontan+ngkuji An+tu kakoe yokumpohn'nyo'nji a'amumo wop+ngo wonyoangkafo mokosyohumayo somo uhwonant+feho. Ose ul+mentisofoho.

Jisasiye a'apaho nom'ne kengo imo'n+mentisofoho.

(Mat+yu 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni anga'no memjaofahon+ngki Jisas kako Pita'nji Jem+si'nji Jounja oso hwamo nut+manto hofi+ko hwofi+ki'nyo sawemo engo sopono nokotasontifi hofi+ko'nohini nohumentan+ngkofi Jisasiye

a'apaho nom'ne kengo imo'n'ingkahon'ingki hof'iko uhwon'imentohofofoho. ³ Jisas'iye

manji'mofo ni'hu'no halojo imo'nonto mofehi'nyo pa'nyo imo'n'imentisofoho. Oso manji'mofo halojoso a'amu olo hwaho lopo oso halojo pa'nyoso mamti'mokufitnnehoho.

⁴ Inomokomoyo sohwa uhwon'imentohofoso Ilaija'nji Mouses'i'nji ahwomo mta'ango sohwa'u Jisas'imo u'manji hungkuno hnn'imentohofofoho.

⁵ Pita kako huno pi'n'ingo syof'i'sikaofonto Jisas'imo ul'imento, Nakwoe Lonet'ihwayohwosi, nakwo olopo humentani sehon'ingkuhwoneso wop'ingofoho. Olo hilo so'no syaf'isiyo'neso ang'o hufa'u si'hune womolantane'no y'hwono. Anga'no k'iko'nefoho. Anga'no Mouses'imnefoho. Nom'neso Ilaijamnefoho.

⁶ Pita kako oso hiso'no huno ito'no muyahon'ingki ose ul'imentisofoho. Inomokomoyo sohwa iyoho we'le un'imentiso'maho.

⁷ Osohonta himo hof'ikimo ifeehu'mokosyahon'ingki mampaho himo mta'ango ole ho'n'imento, Olohwo nje Hwomufoho. Ngko si'meho uy'wo'n'ingkohe hweho. Kakoe hungkunomo sekwo upa'n'imno.

⁸ Ose upa'nont'ifi fe'n'ihwon'imentohofoso hwe ahwomo mta'ango sohwa'u ne'no anepo uhwon'imentohofofoho. Jisas'i'nohini humentan'ingki uhwon'imentohofofoho.

⁹ Jisas'i'nji inomokomoyo sohwanji hwof'iki'nyo hopo sopo nokotapont'ifi Jisas ul'imento, Olo sekwo uhwon'ingkohoho loso'no olohonta a'amumo nul'ikutoho. I, hwangku ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni poyo imo'n'i'me'no An'itu apa'no ntokafoso sohonta sekwo

a'amumo olo uhwonɨngkohofo loso'no ulɨfijo.
¹⁰ Ose ulahonɨngki hofɨko a'amu nom'ne somo ulɨmentohofomaho. I, oso'no ole hnnɨmentohofi, Kako poyo pe'nɨngkuhwosi apa'no songo lɨkafo'ne hungkuno hwapɨngoso pipilo. ¹¹ A'amu honɨngkano hungkuno lutɨhwamotofo sohwa ole lɨwo'nɨngkohofi, Ilaija kaki'no wapmmontonoho. Tɨfi sohonta Kɨlais hwe Anɨtu uhwsopo'mentiso sohwo wapmmontonoho. Oso hiso peho'no lalokwofo. ¹²⁻¹³ Ose ulahonɨngkofi Jisas ulɨmento, Ou, hungkuno nehopi lalokwofo. Ilaija kako sɨmo'mo nopɨhwosi yo'mayo hopi'nono ito'no wesyo humamtonoho. Hungkuno nom'ne mtɨ'mokumentohofoso ole, Hwe Anɨtu uhwsopo'mentiso sohwo olo hwaho lopo tohino engo tɨpemanefoho. A'amu sohwa oso hwe sohomo nakwolaho ulɨfitnnefoho. Oso'no sekwo huno fɨsyafɨhupmno. Ole selalokweno Hwe Ilaija kako pmmentisofoho. Nopahonɨngki a'amu hofɨkoe huno hwahoponjo tɨpemantɨfi hwe huhwo sohomo wonyo umokumentohofofoho. A'amu Anɨtuye hungkuno mtɨ'mokumentohofoso oso hiso'no hohonta mtɨ'mokumentohofoso olohonta ne imo'nɨmentisofoho.

Jisas hwomu towahuno wonyo'njo sohomo wopɨngo umokumentisofoho.

(Matɨyu 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Hofɨko nom'ne inomokomoyo sohwaso u'mantɨfi uhwonɨmentohofoso a'amu pi'nɨngo engo nohumentanɨngkofi a'amu honɨngkano hungkuno lutɨhwamotofo

sohwanji inomokomoyo sohwanji yoka hnn+mentohofofoho. ¹⁵ A'amu pi'n+ingo engoso Jisas nopontan+ngki uhwonont+fi yomo yont+fi hano komo'no went+fi Jisas+mo u'mant+fi, Nakwoe hwe engo hwosoho ul+mentohofofoho. ¹⁶ Jisas inomokomoyo sohwo ul+mento, Sekwo yoka peho'no hnnalokwofo. ¹⁷ Ose ulahon+ngki hwe fihwo a'amu'nji ajwo so'mo humohumatiso sohwo ul+mento, Nje Lont+hwayo sohwo, towahuno wonyo nje hwomumo mango mampi'nyo mesimokinyo. Oso'no kikiyepono ipemotapohono. ¹⁸ Towahuno wonyo sohwo nje hwomumo humanto wonyo kimokuwo'n+ngkisofoho. Kako hwomumo hwahopo kumokwojahon+ngki hwomu sohwo makutotafo sapi+wo'n+ngkisofoho. Saponto mango kilompusy+wo'n+ngkisofoho. Kako a'apaho melohofafi+wo'n+ngkiso hweho. Oseso ngko jije inomokomoyo sohwo ulohon+ngko, Towahuno wonyo lohomo wae feeopmno. I hofi+ko hopo'maho.

¹⁹ Jisas ose nupa'nonto inomokomoyo sohwo ul+mento, Hwe moya'mi olohonta humalofo soku, sekwo An+umo simeho hi'ntnnono muyo kuyoho. Ngko sekwo'nji humayoso s+kuno alale womemjan+mo'montol+keno. Ngko sekwoe tango ngkimo ni'maneso s+kunoso alale womemjan+mo'montol+keno. Hwomu huhwo sohwo ngkiye pone'no ut+motapmno. ²⁰ Ose ulahon+ngki hofi+ko hwomu ipemotapahon+ngkofi towahuno wonyo sohwo Jisas+mo uhwononto kako hwomumo yomo yomo yokumpohn'nyo

umakahon'ngki hwomu hwahopo piwasyonto, yiwolo'mo yiwolo'm'ingo lohofonto makutotafo halojo'nohino swapmentisofoho. ²¹ Jisas kan'ngkwohumo ulohon'mento, Sikuno alale yiwo'n'ngkisoto. Ose ulahon'ngki ul'mento hwomu we'e sohwo imentisofoho. ²² Fehonta tohomo kehwofitofasyonto fehonta mijomo kehwofitofasyonto wofonjahumonto iwo'n'ngkisofoho. Kiko hopo'manji kiko nakumo hitoho kilof'hwoso'no, Fonefo'maho. ²³ Ose ulahon'ngki Jisas ul'mento, Ou, nehopi, jije simeho hi'ntnnonohinosa hopo'manji yo'mayoso kiko woma'monnoho. ²⁴ Ose ulahon'ngki kan'ngkwohwo komo'no ul'mento, Simeho hi'ntnnono kijopalokweno. Oseso nje simeho hi'ntnnonohinosa we'efoho. Nifo'maho.

²⁵ Ose ulahon'ngki Jisas a'amu pi'n'ngo engo uhu'mokontan'ngkofi uhwononto, towahuno wonyo sohomo yoka ulonto ul'mento, Towahuno wonyo sohwo si hwomu lohomo mampi'nyo imokuwo'n'ngkino hwosoho. Olo hwomu lohomo ni'hu'nahone ul'iko'maho. Apa'no nopaswohotoho. ²⁶ Ose ulahon'ngki towahuno huhwo sohwo joho mohm'no lonto, hwomumo hwahopo kumokwajonto yomo yomo yokumpohn'nyo imokonto ni'hu'nahone ul'iko'ma'mentisoso hwomu sohwo poyo pa'nyo imo'n'ngkahon'ngki a'amu fiso ul'imentohofi, Poyo pe'n'ngkohoho. ²⁷ Oseso Jisas hwomu sohwoe aho nomanto ul'ikofahon'ngki hwomu sohwo lika'mentisofoho.

²⁸ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji angomo noswont'ifi hof'iko'nohini nohumant'ifi Jisasimo

ulimentohofi, Pipilo. Nakwo towahuno wonyo wae meeofesofo. ²⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo Anitumo jomo ulifijoso sekwo oso towahuno huhwo sohwo wae yaopitnehoho. Nom'ne hon'ngkano awonoho.

Jisas kako poyo pe'n'ngkuhwosi apa'no likafone so'no ulimentisofoho.

(Mat'yu 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Oso ang'o hopo sopo uliko'mantifi hofiko hwaho Ngkalili ajwo sopo umentohofofoho. Jisas kako a'amu yofe manihwo so'njo uyife lonto imentisofoho. ³¹ Hwap'ngoso ole, kakoe inomokomoyo sohwo lutihwamne'ento imentisofoho. Kako ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo nje mango sohwofe aho somo ho'nonisyahon'ngkuji hofiko wofonjonisyantifeho. Poyo imo'nimo sikuno hufa'u sihune memjanifihwoso'no Anitu apa'no ntokafonefoho. ³² Ose lutihwahon'ngki inomokomoyo sohwa hofiko huno ito'no syafihu'mentohofomaho. I oso'no Jisasi'imo ulohonyo so'no hofiko iyoho imentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo yakolo'nnyo t'hwolo.

(Mat'yu 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Hofiko pone Koponeyam i'mofapontifi osopo Jisas angomo nohumanto ulohonimento, Sekwo hon'ngkanopo pehofo hnn'ngkohoho. ³⁴ Inomokomoyo sohwa hofiko wonimango un'ngkahon'ngki mampi'nyo humamentohofofoho. Hwap'ngoso hon'ngkanopo ole hnn'mentohofi, Nakwo sohwo'ni nakwoe hwe yofe'njo simo'mjo t'hwolo.

Ose hnnimentohofofoho. ³⁵ Jisas ampo humanto inomokomoyo sohwamo joho lutimanto ulimento, Sekwo hinjo hwasoho oyonimno. Upa'nimo. Hwe fihwo kako Anituye timopo hwe engo umo'nimo loso sohwo kako a'amufe timopo hwe yofe ane pa'nyo imo'noso sohwo a'amumne'no momayo ulohofiyu hweho. Osohwo kako yofe engo'njo imo'none hweho. ³⁶ Ose ulonto, mehomi fihwo utimanto, kakoe popapo momokosyohumanto inomokomoyo sohwamo ulimento, ³⁷ A'amu fihwo kako olo mehomi lopa'nyo sohomo nje yofe ho'nonimayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'mantofoho. A'amu fihwo ngkimo nifo'mayo oso pa'ningoso nje mpohwo ngkimo nihwatimentiso sohwo huhumo ufo'makwoho.

Hwe nakwo'njo hohnta'ni nefe'mayo sohwo nakwoe a'amufoho.

(Luk 9:49-50)

³⁸ Ose ulahoningki Joun ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwosi, nakwo uhwonimlohwooneso hwe fihwo kako jije yofe lonto, towahuno wonyo wae yaofontaningi uhwonimlohwoenefoho. I oso'no kako nakwo kikimo tifi mokinngkoyaloku yihwone so'no nakwo kakimo ulimalohwono, Kiko Jisasiye yofe'nji towahuno wonyo wae yaofohotoho. ³⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo ose uloho'malofoso wonyofoho. Sekwo kakoe honingkanomo nopijumofikutoho. A'amu nje yofe lososo yo'mayo wonyoangkafo yososo kako ngkimo

sitofokomo'no mantonehoho. ⁴⁰ A'amu nakwoesyoho somo mohwempenamofehwo'manji nakwoe a'amu hweho. ⁴¹ Hungkuno nehopi selalokweno, Hwe fihwo sehonasoso huno ole wosyafihu'montono, Anituye a'amu hwafoho. Ose syafisyihwosi mijo nyo'ne sejapososo, oso hwe sohomo Anitu wopingo uloho'mtonoho.

*Yo'mayo wonyoso a'amufe simeho
hi'ntnnonohinomo wonyo imokiyofoho.*

(Matiyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Olo mehomi simeho hi'ntnnono ntapwo'nyo sohomo a'amu huno wonyo'njo fihwo ulososo, Jisasimo hohujo fikinjafo. Honingkano wonyo lomo tifi finingkayo. Ose uloso sohwo mehomi huhwo sohwo honingkano wonyomo iningkayo so'no oso hwe huno wonyo'njo huhwo sohomo Anitu tohino m+kun+mposo uyonefoho. Oso a'amu huhwo sohomo sojo m+kun+mposo engo so'nji kakoe ti'wangomo impe ifakojujikuji mijomo ho'naofontifijontentesi wopingo'nesohilo.

⁴³ Jisas ose ulonto pahnnimo hungkuno ulimento, Oso'no jije aho honingkano wonyo imofonoho lohoji ahaso hwempeemo lohofohoji aho anga'nohono'nji honingkano wopingomo iningkahuji Anituye angopo sohoji wopingo wohumamonnoho. Ou kiko aho hufa'u'njo honingkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokunjo somo uhnnefoho. Wonyo wohumamonnoho. ⁴⁴ [Oso hopo sopo pihnyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nyoponoho. Toho hiso masimpe'nyofoho.]

⁴⁵ Jije sife honingkano wonyo imofonoho lohoji sifeso hwempeemo lohofohoji sife anga'nohino'nji honingkano wopingomo iningkahuji Anituye angopo sohoji wopingo wohumamonnoho. Ou kiko sife hufa'u'njo honingkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokusomo uhnefoho. Oso wonyofoho. ⁴⁶ [Oso hopo sopo pihnyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nyoponoho. Toho hiso masimpe'nyofoho.] ⁴⁷ Jije timo honingkano wonyo imofonoho lohoji tihwotofamo lohofohoji timo anga'nohino'njo honingkano wopingomo iningkahuji Anituye angopo sisoso wopingofoho. Ou kiko timo hufa'u'njo honingkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokunjo somo uhnefoho. Oso wonyofoho. ⁴⁸ Oso hopo sopo pihnyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nyoponoho. Toho hiso masimpe'nyofoho. ⁴⁹ A'amu wopayopo sa mofikuji nifijoso me-eso wopingo uyimtonoho. Oso pa'nyo tohino yo'mayo tango ne'mahwoso'no yamofa nalohofonefoho. Yamofa hiso wopingo namokonefoho. ⁵⁰ Nakwo wosopayo sa'nji niwo'ningkuhwoneso wopingofoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'ningkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wopingo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. I oso'no sa wopingo pa'nyo hmmo'nimno. Sekwo a'amu nom'ne so'nji pompenjiyomo fohumantokuno.

10

Jisas ape ho'nasiyo'ne hungkuno

ulimentisofoho.

(Matiyu 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Osopo nta'ni Jisas nowento hwaho Jutiya uyakolofonto Mijo Joutan sohomo nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Osopo a'amu pi'n'ngo engo apa'no u'mahon'ngkofi kako hungkuno lutihwamojo pa'nyo lutihwamentisofoho.

² A'amu Falisi fihwa hofi'ko Jisasimo nu'manti'fi kakimo yamofu ulohofono lonti'fi ulimentohofi, Nakwoe hon'ngkano hungkunoso ape ho'nasiyo so'no pehofo nalimotofo. Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasiyoso oso wop'ngotaho.

³ Ose ulohon'ngkofi Jisas ulimento, Mouses seyakwosamo olo so'no pehofo ulimojoto.

⁴ Ose ulahon'ngki hofi'ko ulimentohofi, Mouses ole ulimento, Hwe kako nje ape woho'nahumo lososo sohwo kako oso hungkuno hiso ifalifaliyo wamt'i'mokono. Oseso kako kakoe apemo ni'hu'nahone woho'nasyono.

⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Mouses kako sekwoe yokumpohn'nyo so'no oso hungkuno hiso mt'i'mokumentisofoho.

⁶ I oso'no simo'mo ne'mo Anitu yo'mayo hopi'nono mt'i'mokumentiso sohonta hwe'nji ape'nji mt'i'mokumentisofoho. Oso hungkuno hiso Mouses mt'i'mokumentisofoho.

⁷ Olo hilo so'no hwe fihwo kan'ngkwowho kona'wohimo uli'ko'mahwosi kakoe ape'nji nem'no makotoku woloho'nanjiyoho.

⁸ Siko'ya'u anga'nohino umo'nanjiyoho. Oseso siko a'amu hufa'u umo'nanji'maho. O'o, sikoe a'apahoso

anga'nohino umo'nanjiyoho. ⁹ Oso'no Anitu

osiya'umo nto mokotijwohumasofoho. U, oloso nomti'huposo'eno.

¹⁰ Oso hungkunoso ulahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji angomo noswontifi hofiko Jisasimo ape ho'nasiyo hungkuno hiso'no ulohonimentohofofoho. ¹¹ Jisas ulimento, Hwe fi hwo kako kakoe ape ho'nasyoso sohwo kako nom'ne ape masoso oso hwe huhwo sohwo ape hufo iyo hon'ngkano imokwoho. Olo hwe huhwo sohwo kakoe ape simo'mjo simo hon'ngkano wonyo imokiyofoho. ¹² Oseso ape kakoe hwehumo nuliko'mahwosi nom'nehumo uma'nyoso kako hon'ngkano wonyo imokonefoho. Ose ulimentisofoho.

*Jisas mehomimo aho ulonjimokumentisofoho.
(Mat'yu 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ A'amu pi'n'ngoso hofikoe mehomi Jisas mnokinopo aho ulonjimokonontifi motopahon'ngkofi Jisasiye inomokomoyo sohwa hofikimo yoka ulimentohofofoho. ¹⁴ Jisas nupa'nonto kakoe simeho tohino umn'ngkahon'ngki ulimento, Sekwo mehomi somo nopijumofikutoho. O'o, hofiko ngkiyepono wapife. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo imo'n'ifijo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo ito'no wohumantifeho. ¹⁵ I, hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo mmo'nyonjo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo humayoso hopa'maho. Ni'hu'no awonoho. ¹⁶ Ose ulonto kako mehomi somo hu'mema lohofonto kakoe huyo'mo memokosyohumanto

kako aho mnokinopo kisasyonto Anitumo jomo ulimentisofoho. Mehomi ito'no mokosyohumayo'ne'ento ulimentisofoho.

*Hwe ho'yango engo'njo sohwoe hungkunofoho.
(Matiyu 19:16-30; Luk 18:18-30)*

¹⁷ Jisas honingkanomo nowentanngki hwe nom'nehwo Jisas nohumentanjopo komo'no i'mofawento hwomtame uloho'mentisofoho. Kako Jisasimo yokumpohn'nyo ulimento, Kiko Anituye yahino wopingo netihwawo'ninkohino hwosoho. Ngko engolopohamo songo ne'no humayoso pipi tipema'mnehono. ¹⁸ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Kiko wopingo hwosoho eso peho'ne ntohino Anitu kako'nohino wopingo hweho. ¹⁹ Kiko honingkanomo hungkuno huno moi'wonoho. Kiko nom'nihumo nofonjasiyo'eno. Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomtihuposo'eno. Kiko yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno. Kiko jije mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi finingkayo.

²⁰ Ose ulahonngki hwe huhwo sohwo Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngko hungkuno homo somo upa'n+mopmmote sohwo'ni olohonta ne'no ose'nohini iningkowalokweno. ²¹ Ose ulahonngki Jisas kakoe simo'mangopo timo uhwononto simeho uyonto ulimento, Nom'ne syoho anga'no fiyo. Jije ho'yango yo'mayo hopi'nonohinoso a'amu mpe wakilohopife. U, kiko hamniyoho matnne'eno oso hiso nomahoji a'amu yo'mayoso umofonyo iwo'ninkohoho somo uyo. ²² Ose ulahonngki kako simano pento

simeho tango uyahonꝑngki kakoe angopono umentisofoho. Hwapꝑngoso kakoe ho'yango yo'mayoso pi'nꝑng'o'njo hweho. A'amu somo muyꝑmnehono lonto umentisofoho.

²³ Jisas tꝑmo fe'nꝑhwononto inomokomoyo sohwo ulꝑmento, Hwe kako ho'yango engo'njo yokumpohn'nyo mokosyohumaso sohwo kako Anꝑtuye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo pipi swonehwolo. Hamniyoho ho'yangoso hofꝑkoe hunomo wonyo umokuwo'nꝑngkisofoho.

²⁴ Ose ulahonꝑngki inomokomoyo sohwa hofꝑko yomo imentohofofoho. Jisas apa'no ulꝑmento, Hwomo lohwafo hwe kakoe ho'yango hwaho loponjo'no ne'nohini syafꝑsyꝑwo'nꝑngkiso sohwo kako Anꝑtuye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo pipi swoneto.

²⁵ Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwasi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyo hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo Anꝑtumo enjwa'mo wohumamo lihwosi yososo hopo'maho. O'o, kako yahu yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwasi ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yango engo'njo sohwo ose yonefoho.

²⁶ Ose ulahonꝑngki inomokomoyo sohwa hofꝑko yomo engo miꝑkunꝑmposo yontꝑfi ulꝑmentohofi, Ose'manji a'amu Anꝑtu'nji ango wopꝑng'o sopo songo ne'no humayo'neso tꝑhwo woma'montolo.

²⁷ Ose ulahonꝑngkofi Jisas hofꝑkimo uhwononto ulꝑmento, A'amu Anꝑtuye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo a'amufe yokumpohn'nyo'nji wahumo loso sohwo kako

hopo'maho. I oso'no Anitu yo'mayo hopi'nono hwapingo sohwo iyoso hoponoho.

²⁸ Pita Jisasimo ulimento, Ihwoni nakwo yo'mayo hopi'nono ho'nasyontani kikimo tifi kiningkopalokuhwono. ²⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohine waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kako kakoe ango'njo koningkwa'wehwo kola'wehwo, kaisi, kona'wohi, mehomi kakoe hwaho'nji yo'mayo hopi'nono ngkine'no nje hungkunomne'no ho'nasyososo ³⁰ osohwo kako umofonyo miyonehoho. O'o, yo'mayo pi'ningo engo nomane hweho. Yo'mayo ho'nasiyo'ne a'amu kakimo sitofo uliwo'nifitnefoho. I oso'no kako ango songo ne'nohine humayo'neso nomane hweho. ³¹ Hwe fihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nyoho syofisyalokusoso oso hwe huhwo sohwo Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo'maho. We'e hweho. Hwe nom'nihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nimaho. We'e hwo'nyoho syofisyalokuso sohwo oso hwe huhwo sohwo kako Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo imo'none hweho.

Jisas kako poyo pe'n'ingkuhwo si apa'no likafone so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Jelusalem honingkanomo nosontifi Jisas kako simo'mo kunto'no sahoningki kakoe inomokomoyo sohwo poyo imo'nyo so'no ulimentiso so'no huno pi'ningo engo syafisyontifi tifi iningkasimentohofofoho.

A'amu nom'neso hofikimo iningkasimentohoho hi'nji imentohofofoho. Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'ento hontohumentaningki hofiko nu'mahoningkofi kakimo yo'mayo u'mane so'no hungkuno ulimentisofoho. ³³ Hungkuno ole, Upa'nimno. Olohonta nakwo Jelusalemne'no wosontane'no yihwono. Osopo A'amufe Hwomu sohomo a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofoto sohwanji hofikoe ahomo hofiko ho'nasyikuji kakine'no hungkuno likuji kako poyo umonono likuji nano wantitofantifeho. Oseso a'amu hofiko nom'ne a'amu sohromo uyahoningkuji ³⁴ hofiko kakimo sitofoto ulikuji memijo nyatimofikuji impe yongo'njo fonjikuji wofonjasyantifeho. I oso'no sikuno hufa'u sihune mjaofihwoso'no kako apa'no songo wolika'montonoho. Ose ulimentisofoho.

Jemisinji Joun'nji siko yofe engo'njo umonaholimentisiyefoho.

(Matiyu 20:20-28)

³⁵ Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisinji Joun'nji siko Jisasimo u'manji ulimentisiyo, Nekwo kikimo jomo wokilohonontayo'ne yihwayo. Kiko welohomtaho. ³⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko pipi selohomne'no njisiyo. Nohonjinyo. ³⁷ Ose ulahoningki siko ulimentisiyo, Hwangku sohonta jije pone mta'ni a'amu hopi'nono mokosyohumuso sohonta nekwo kiko'nji hwe engo imon'ningkuhwosi a'amu hopi'nohinomo mokosyohumasoso wopingotaho. ³⁸ Ose ulahoningki Jisas

ulimento, Oso hungkuno ntisiye neso siko huno moseyohoyohoho. Tohino ngkimo ninnoso hopaso masisoso siko hopolaho. Nje a'apahomo tohino ifeehu'mo yanisyoso hopaso sikoe a'apahomo ifeehu'mo yasesyososo siko hopolaho.

³⁹ Ose ulahonngki siko ulimentisiyo, Ou, nekwo hoponoho. Ose ulahonngki Jisas ulimento, Tohino ngko ma'me pa'ningoso siko nomasihnnefoho. Tohino ngkimo ifeehu'mokonisyoso pa'nyoso sikoe a'apahomo ifehu'mokasyosonefoho. ⁴⁰ I oso hiso'no ngko a'amumo mokosyohumayo so'no nje aho angahohnta'ni nje aho hwonamonyo hohntani fosyohumayo so'no a'amu nom'ne somo muhwosopo'mnehono. O'o, Anitu kako'nohino oso ito'no esyohumaho. Kakoe hunofoho. ⁴¹ Ose ulimentisoso inomokomoyo nom'ne sohwa oso hungkuno hiso upa'nontifi hofiko Jemisi'nji Joun'njine'no simeho tohino umnimentisofoho. ⁴² Jisas hofikimo joho ulimento, Sekwo huno seyohoho. Hwe engo hofiko a'amumo mokosyohumayo sohwa hofiko hofikoe a'amu enjwa'mjo somo syoho tango'nji uyontifeso a'amu enjwa'mjoso syoho hiso ito'no miyo'njo ifijo'manji hwe mokosyohumayo sohwa ikujoho woposantifeho. ⁴³ I oso'no sekwo oso hopa ikutoho. Sekwoe a'amu fihwo yofe engo woma'mo loso sohwo kako a'amufe syoho ulohofiyo umonono. ⁴⁴ Sekwoe a'amu fihwo ngko nom'ne somo womokosyohumamo loso sohwo kako nom'ne

hopi'nonohino somne'no siki syoho ulohofiyo pa'nyo umo'nono. ⁴⁵ Oseso A'amufe Hwomu sohwo kako a'amu nom'neso kakimo syoho ufo'mayo'ne pmmentiso hwo'maho. O'o, hofi+koe syoho somo ulohofiyo'ne pmmentiso hweho. Kako a'amu si+kwo'mjohohosi humentan+ngkoko somo uhwononto asomo uti+mayo'ne kakoe honi+yo usi+huma'mne'ento pmmentiso hweho. Ose uli+mentisofoho.

Hwe t+impi'nyo sohomo Jisas wop+ingo umoku-mentisofoho.

(Mat+yu 20:29-34; Luk 11:30-43)

⁴⁶ Hofi+ko Jelikou i'mofaponti+fi Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji a'amu nom'ne pi'n+ingo engo so'nji Jelikou uli+ko'manti+fi wentan+ngkofi hwe t+impi'nyo sohwo hon+ngkanopo humohumantisofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Mpatimeyosi+yoho, Timeyosi+ye hwomufoho. Mpatimeyos kako wosopayo'nji hamniyoho'ntnne'no jomo li+mojo hweho. ⁴⁷ Mpatimeyos nohumanto Jisas ango Nasaletnnta'ango sohwo palofoho upa'nonto joho uli+mento, Jisas, Ntefiti+ye Imu sohwosi, ki+ko ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁸ Ose ulahon+ngki a'amu nom'neso yoka uli+mentohofi, Mampi'nyo fosyohumaho. Ose ko ulahon+ngkofi oso huhwo sohwo joho engo lonto apa'no uli+mento, Ntefiti+ye Imu sohwosi ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁹ Ose ulahon+ngki Jisas kako nolohofaponto uli+mento, Oso hwe huhwo sohomo joho filuti+mapmno. Wapono. Ose ulahon+ngki hwe huhwo sohomo uli+mentohofi,

Kiko simonyo fiyo. Filikaho. Kikine'no joho kilalofoho. ⁵⁰ Ose ulahon'ingkofo kako upa'nonto kakoe manji'mofo yojamo lohofonto, nolikafonto Jisasimo u'ma'mentisofoho. ⁵¹ Jisas ulimento, Ngko kikimo pipi wantohofono kin'ingkohoho. Ose ulahon'ingki hwe t'impinyo sohwo ulimento. Hwe Engofo, ngko apa'no t'imo wahonimo. ⁵² Ose ulahon'ingki Jisas ulimento, Kiko mpano. Jije simeho hi'ntnnonohinoso wopingo wakumo'nono. Jisas ose ulahon'ingki hwe huhwo sohwo t'imo komo'no hononto kako hon'ingkanopo Jisasimo a'amu so'nji t'ifi in'ingkapmentisofoho.

11

Jisas hwe yofe engo'njo pa'nyo imo'nonto Jelusalemne'no humentisofoho.

(Mat'iyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Joun 12:12-19)

¹ Hofiko Jelusalem mofone sopo i'mofapontifi ango Mpetifase'nji Mpetani'nji nuhwontawentifi osopo hwofiki'nyo we'e yofe Oulif u'mofawentifi Jisas inomokomoyo hufa'u sohwa'umo lihwatimentisofoho. ² Jisas oso huhwo sohwa'umo ulimento, Siko oso ango ne sopo u'mofahusisi siko oso kuso somo noswohosisi t'imo uhwonisoso ahwomo yahu *toungki* yoka'no ho'nawo'nyoso impe into'nowentan'ingkuhwosi uhwonanjiyoho. Oso yahu songo imo'nimasoso a'amu mokehumunyofoho. Oso yahu hiso fisihutofomotapinyo. ³ Siko oso yahu hiso isihutofomotapohosiso'no a'amuso ole selikujo'no, Siko peho yalokusiyo. Ose

selikujono siko ole ulinyo, Nakwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu loso'no syoho weho. Kako moi'wo emoyihwoso'no komo'no womotopontayoho. Ose ulinyo. ⁴ Siko nowenji yahu mu hon'ngkano hoku'yopo impe intofahinyoso nohumentan'ngki nuhwon+ma'nonji italofoma'mentisiyefoho. ⁵ Italofoma'mentisiyoso a'amu nom'ne sohwa ul+mentohofi, Siko peho yalokusiyo. Yahu peho'no isihutofomalokusiyo ⁶ Ose ulahon'ngkofi hwe sohwa'u Jisasiye hungkuno ulahon'ngki ul+mentohofi, Wop'ngofoho. Noho motahnnyo. ⁷ Nomotasonji sikoe manji'mofoso yahupo kisosyahon'ngki Jisas sokehumamentisofoho. ⁸ A'amu pi'n'ngo engoso hofi+koe hwapife ife yo'mayoso Jisas wene hon'ngkanomo ho'nosyahon'ngkofi a'amu nom'neso ipamo swo'njo lofontifi hon'ngkanopo ho'nahumentohofofoho. Oso hiso Jisasiye yofe ho'nomayo'nefoho. ⁹ Jisas kako a'amu pi'n'ngo ajwomo yahupo kehumentan'ngki a'amu simo'mjo so'nji t'finjo so'nji mohm'no ole l+mentohofi,

Anitumo isamoyoka ulano.

Kako wop'ngo'nohino hweho.

Olo hwe lohomo nakwo Hwe Engo Anitu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwat+mentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

¹⁰ Hwe engo Ntefit neyakwosamo hohonta mokosyohumamojo hopaso olo hwe lohwo wonemokosyohumano.

Anitu ahwomomo humaso sohumo isamoyoka ulano.

Ose limentohofofoho.

¹¹ Jisas Jelusalem i'mofaponto Anituye ango engo somo swonto yo'mayo somo fe'nihwononto we'enepe mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahon'ngki Jisas inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwanji Mpetani foyowane'entifi simentohofofoho.

Jisas iyo fe sohumo ulimento, ne apa'no minto'n'ngkohotnnefoho.

(Matiyu 21:18-19)

¹² Im'ingo'nji nolikafontifi Mpetani uliko'mantifi Jelusalemne'no nosontifi osopo Jisas mijoho engo uy'mentisofoho. ¹³ Jisas iyo fesayo swo lango'njo somo uhwon'hwojawento ipisayo hi'njotikeno lonto iyo huhwo sohwo'njo sopo i'mofawento uhwon'mentisoso ne ane swo'nohino uhwon'mentisofoho. Oso iyo hiso ipisayo into'nyo sikunomm'maho. ¹⁴ Jisas iyomo ulimento, A'amu ipisayo apa'no momjakinyo'ne hwosoho. Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa upa'nimentohofofoho.

Jisas a'amu Anituye tajo ango engo somo hamniyoho mayo syoho yantan'ngkofi wae yao'mentisofoho.

(Matiyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Joun 2:13-22)

¹⁵ Hofiko Jelusalem i'mofapontifi Jisas kako Anituye tajo ango engo somo noswonto a'amu hamniyoho syoho'njo a'amu yo'mayoso humesyahon'ngkofi mpe ulohofu syoho'njo sohwanjimo Jisas kako

wae yafo syoho emamentisofoho. Hofikoe ijempoho hamniyoho iwolo'mokumayo yontife ho'nasiyo'ne so'nji a'amu yihufo mpe uyantifi epohumayo y'wo'n'ngkohoho so'nji Jisas kako mehu'mee'mentisofoho. ¹⁶ Wayo yaofonto, Jisas ul'mento, Olo ango lomo yo'mayoso apa'no nomotoswapikutoho. ¹⁷ Ose ulonto lut'hwamento, Anituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa ole mt'i'mokumentohofi, Nje ango loso a'amu hopi'nono Anitumo isamoyoka ujo'ne angofoho. Ose mt'i'mokumentohofofoho. I oso'no nje ango loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufo mawo'n'ngkohoho sohwafe ango hopa imokalokwofo. Ose mt'i'mokumentohofofoho ul'mentisofoho. ¹⁸ Ose ulahon'ngki a'amu hopi'nonohini Jisasiye hungkuno upa'nontifi pisopisaho mjalom'wentifi hungkuno hiso wonyoangkafofoho syafi'hu'mentohofofoho. A'amu hon'ngkano hungkuno lut'hwamotofotohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji hofiko Jisasi mo nofonjosyane'entifi hon'ngkano tipmmentohofoso hofiko hwe moya'mi somne'no iyoho un'mentisofoho. ¹⁹ Mofehi'nyo n'ngku'n'ngkahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Jerusalem ul'ko'ma'mentohofofoho.

Hwe fihwo Jisasi mo simeho hi'ntnnono ne-hopi uyoso sohwo Anitumo jomo ulososo ne wotipema'mtonoho.

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Imingo'nji honingkanomo apa'no nowentifi uhwonimentohofoso oso iyo yofe fesayo sohwo nihu'nahone yofoho imentisofoho. ²¹ Pita huno syafisyonto Jisasimo ulimento, Nakwoe Lonetihwayofo, uhwonyo. Oso iyo kiko fosi a'amuso apa'no momjakinyo'ne hwosoho ulimahnoso yofohofoho. Jije hungkunoso ne imo'ningkohoho. ²² Ose ulahonngki Jisas ulimento, Oso limayoso syoho we'efoho. ²³ Hungkuno nehopi waselimo. Hwe fihwo kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo kako olo hwofiki'nyo lomo ole ulososo, Olo hwofiki'nyo lohwo, kiko nolikafohoji oso mijo ayo mompo filikofafo. Ose ulososo kakoe huno anga'nohino mnaweho. Hwofiki'nyo wawomtlikeno oso hunoso mosyafisiyo'njo. O'o, ole'nohinoho huno syafisyososo. Ou, hwofiki'nyo sohwo kako nehopi wamontonoho. Oso hwe huhwo sohwo oso hungkuno olo so'manji ou oso hungkunoso ne imo'nonefoho. Nehopi selohono. ²⁴ Upa'nimno. Yo'mayo kiko Anitumo jomo ulisoso simeho mom'mo huno ole, Anitu wontapmmontonoho. Ose syafihujoso, ou kako wokijapmmontonoho.

²⁵ Sekwo simano hintotohino semnosomanji simo'mo sekwo oso a'amu wonyo selohofoso sohwoe wonyoso wae hmmopmno. Ose iso'manji, Mphwo ahwomomo humaso sohwo kako sekwoe wonyoso wae weesemofono. [²⁶ I oso'no sekwo a'amu wonyo selohofoso sofe wonyoso hohujo hohnta'ni momeho'nasiyo'manji sekwoe Mphwo ahwomomo humaso sohwo kako sek-

woe wonyoso wae meesemofonehoho. Ose ul+mentisofoho.]

*A'amu Jisas+mo ulohon+mentohofi,
Kiko yo'mayo yiwo'n+ingkinoso tihwoe
yokumpohn'nyo'nji yalokuno.*

(Mat+yu 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Hofiko Jelusalem apa'no i'mofapontifi Jisas Anitu ye tajo ango engo somo ajwo'mo emoyontan+ngki a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji, a'amu hon+ngkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji, Jutafe hwe engo sohwanji Jisas+mo u'mantifi ²⁸ ulohon+mentohofi, Kiko olo syoho iwo'n+ingkinoto. Yokumpohn'nyoso tihwo kijapmmaso'nji iwo'n+ingkinoto. ²⁹ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi Jisas ul+mento, Ngko huhwo'ni hungkuno waselohon+mne'no yohono. Olo hungkuno hiloso sekwo ntifijo'manji e'wa, yo'mayo yalokwe so'no hwapingo waselimo. ³⁰ Ole ntimno. Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango ma'mentisotaho. Hwahoponjo a'amu mta'ango ma'mentisotaho. ³¹ Sekwo ntimno. Ose ulohon+ngkahon+ngki hofiko ole hnn+ma'mentohofi, I Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho uloso'manji ole wonal+montonoho, Ose'manji sekwo Joun+ye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ³² I, nakwo ole lasoso, Joun kakoe huno mta'ni syoho imentisofoho laso'manji a'amu sohwa hofiko nol+kafikuji ikujoho wonefonjantifeho. Hwap+ngoso hofiko

a'amumne'no iyoho unimentisofoho. A'amu huhwo sohwafe huno ole, Joun sohomo Anitu hungkuno uyahoningki limojo hweho. ³³ Ose hnnontifi Jisasimo ulimentohofi, Nakwo huno monayohoyohoho. Ose ulohoningkofi Jisas ulimento, Ose'manji ngko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'ningskohe hwapingo so'no maselimnehono.

12

A'amu wonyoso ipisayo syoho mokosyohumayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno loma'mento, Hwe fihwo kako ipisayo syoho hulonto, tojo emontofasyonto syoho ajwomo'mo ipisayo mijo'ne kompusoho mt'i'mokumentisofoho. Ose yonto ango yokintahopo ipisayo syoho somo uh-wontohumayo'ne molimentisofoho. Ose imentisoso kako oso syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syoho emawo'ningskohoho sohwafe ahomo ho'nasyonto kako ango ikanopono nowento osopo kako ne'no humamojofoho ² Ipisayo syoho ulohofiyo sohomo ipisayo'ne kakoe ipisayo syohopono lihwatimentisofoho. ³ Hwe syoho mokosyohumayo sohwa kakoe syoho ulohofiyo sohomo uhwonontifi aho kemokosyohumantifi, ikujoho fonjontifi, ipisayo muyo'njo yontifi wae yao'mentohofofoho. ⁴ Oseso kakwo'yohwo sohwo nom'ne syoho ulohofiyo sohomo

ipisayo'ne lihwojahon'ngki hofi'ko oso
 hwe sohwe mnokinopo ikujoho fonjont'ifi
 wonyo umokumentohofofoho. ⁵ Nom'ne
 syoho ulohofiyo sohumo lihwojahon'ngki
 a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo
 sohwa hofi'ko fonjahumentohofofoho.
 Kakwo'yohwo nom'ne syoho ulohofiyo sohwamo
 lihwaj'wo'nontan'ngki fehohnjo ikujoho fon-
 jont'ifi fehohnjo fonjahumentohofofoho. ⁶ Oseso
 syoho ulohofiyo nom'neso mohumayofoho.
 Moi'wonoho. Oso'no kakoe hwomu anga'nohino
 sohumo ae'uyo lihwajonto l'imento, Hofi'ko nje
 hwomufe hungkunomo haloho wopeent'ifeho.
 Ose l'imentisofoho. ⁷ Hwomu huhwo sohwo
 nu'mahon'ngki hwe syoho mokosyohumayo
 sohwa uhwonont'ifi hnn'imentohofi, Oso hwe
 sohwo kako hwanguku sohonta kan'ngkwohwoe
 yo'mayoso nomane hweho. Oyon'mno. Nakwo
 komo'no kakimo poyo nofonjasy'hwasi nakwo
 kakoe syohoso n'ihu'nahone womantanoho.
⁸ Ose hnnont'ifi hwomu sohumo aho kent'ifi
 fonjahumentohofofoho. Nofonjasyont'ifi kakoe
 pijafa mempo swoho'nao'mentohofofoho.

⁹ Kakwo'yohwo sohwo a'amu wonyo huhwo
 sohwamo pipi uloho'montolo. Hwanguku
 kako nop'hwosi a'amu wonyo sohwamo
 nofonjasy'hwosi kako nom'ne a'amu sohwamo
 syoho hiso mokosyohumayo'ne uy'montonoho.

¹⁰ Olo An'tuye hungkuno loso'no sekwo huno
 maseyo'njotaho. Hungkuno ole,
 Oso sojo engkwosaho pa'nyo a'amu
 ango injuwo'n'ngkohoho sohwa
 wae yao'mentohoho loso olohontajo

engkwosaho loso angomo sosofitofone
hwapingohwo imo'n'ngkohoho.

¹¹ Nakwoe Hwe Engo sohwo ole limentisoso
imo'n'imentisofoho.

Nakwo olo so'no uhwonontaneso wonyoangkafo-
foho.

Oso pahnnimo hungkunoso lalokuhwono
Anitu limentisofoho.

¹² Jutafe hwe engo sohwa nupa'nontifi oso
pahnnimo hungkunoso a'amu syoho mokosy-
ohumayo'no nto ulimentiso so'no nto lohoho
hofikine'no huno uyahon'ngki hofiko Jisasi-
mo aho wokantifi ko imentohofoso a'amumne'no
iyoho unimentisofoho. Oseso hofiko Jisasi-
mo uliko'mantifi umentohofofoho.

*A'amu hofiko Jisasi-
mo Sisamne'no hamniyoho
uyo yahino so'no ulohon-
imentohofofoho.*

(Matiyu 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Nowentifi hofiko a'amu Falisi fihwanji
a'amu Heloutimo uhwontohofoho sohwanji
Jisasiye hungkunomo yamofoho ulohofone
lihwatimentohofofoho. ¹⁴ Jisasi-
mo nu'mantifi afofo umokontifi ulimentohofi,
Nakwoe Lonetihwayo sohwo, kiko hwe hungkuno
nehopi'nohino liwo'n'ngkino sohwohne'no
huno nayohoho. Kiko a'amumne'no iyoho
makin'wo'n'ngkiso hwosoho. Oso'no
a'amu yofe engo'njo sohwanji a'amu yofe
ane sohwantne'no kiko huno pi'n'ngo
mokiyahon'ngki Anituye hon'ngkano
nehopi'nohino luti'hwawo'n'ngkino hwosoho.
Oso'no hungkuno anga'no wakilohonantane'no
yihwono. Nakwoe hwe yofe engo'njo Sisa

kako hwaho mokosyohumayo sohumne'no hamniyoho (*takis*) ho'nasiyoso wopɨngotaho. Wonyotaho. Nakwoe honɨngkano hungkunoso pehofo nalohoho.

¹⁵ Ose ulahonɨngkofi Jisas hofɨkoe sɨmeho hufa'u'njo so'no huno uyahonɨngki ulɨmento, Sekwo ngkimo yamofa peho'no ntohofalokwofo. Hamniyoho anga'no ntapmno. Uhwonɨmo.

¹⁶ Ose ulahonɨngki nuyahonɨngkofi Jisas ulɨmento, Olo huyo'mango lo'nji yofe lo'nji tɨhwoeto. Ose ulahonɨngki ulɨmentohofi, Sisafefoho. ¹⁷ Ose ulahonɨngkofi Jisas ulɨmento, Sisafe yo'mayo so'manji Sisamo uyɨmno. I, Anɨtuye yo'mayo so'manji Anɨtumo uyɨmno. Ose ulahonɨngki hofɨko huno pi'nɨngo engo syafɨhu'mentohofofoho.

A'amu Jisasɨmo ulohonɨmentohofi, Hwe fihwo poyo pe'noso sohwo apa'no likafoso pipilo.

(Matɨyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ A'amu nom'nihwa hofɨkoe yofe Satiyusi Jisasɨmo u'ma'mentohofofoho. Oso a'amu huhwa sohwa hofɨkoe huno ole uyɨwo'nɨngkofi, A'amu poyo pe'nyo sohwa nɨhu'nahone pe'nɨwo'nɨngkohofa apa'no songo molɨkafefoho. Ose syafɨsyɨwo'nɨngkohofofoho. Jisasɨmo u'mantɨfi ole ulohonɨmentohofi, ¹⁹ Nakwoe Lonetɨhwayo sohwo, Mouses nakumne'no hungkuno ole mtɨ'mokumento, Hwe fihwo kako ape nomahwosi kako mehomi motɨpemayo'njo sohwo poyo pe'nɨngkuhwoso'no oso ape hisimo konɨngkwa'wehwo nomahwosi

kola'wehumne'no mehomi wotiþemano. Mouses ose mti'mokumentisofoho. ²⁰ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nomn'i mta'ni hufa'u hwa'u humamojiyefoho. Tisiþmaso sohwo ape nomanto mehomi ane poyo pe'nimentisofoho. ²¹ Oseso koningkwa'wehwo oso ape hisimo nomanto mehomi ane poyo pe'nimentisofoho. Oseso koningkwa'wehwo oso pa'nyo imentisofoho. ²² Ose'no ose'nohinofoho. Homningkwa'wehwosa hopi'nono mehomi ane poyo pe'nimentohofofoho. Tifi sohonta oso a'mu hi ose'nohini pe'nimentisofoho. ²³ Oseso a'amu poyo pe'nyo sohwa likapijo sohonta tihwoe ape umo'nimontolo. Hofiko'nikwehwa aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u sohwa ape hisimo nto ma'mentohofofoho.

²⁴ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Anituye hungkuno so'nji Anituye yokumpohn'nyo so'ntnne'no huno maseyoho yohoho. Oso'no sekwo hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁵ Upa'nimno. A'amu poyo pe'nimentohofoho sohwa nolikafikuji hofiko ape moma'nifitnefoho. O'o hofiko a'amu ahwomomjo ape momaso'njo pa'nyo imo'nifitnefoho.

²⁶ Oso hungkunoso a'amu poyo pe'nimentohofoho sohwa apa'no likapitnne'no sekwo Mousesiye hungkuno atofu majotaho. Iyo tifo somta'ni toho sijontaningi Anituye mampaho ho'nimentisofoho. Apilohamjanji Jekoup Aisakijanji hofiko poyo pe'nimentohofofoho. I oso'no Anitu Mousesimo ulimento, Ngko Apilohamja Aisakija

Jekoupijafe Anitu'nyoho. ²⁷ Mouses kako ole syafihu'mento, Apilohamja Aisakija Jekoupija hofiko hohonta poyo ko pe'nimentohoho sohwa songo humalofo so'no syafisyonto oso hungkuno hiso lutihwamentisofoho. Anitu kako poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, kako a'amu songo humalofo sofe Anituyoho. Sekwoe hungkunoso hwayo hohnjofoho. Ose ulimentisofoho.

*Anituye honingkano hungkuno simo'mjofoho.
(Matiyu 22:34-40)*

²⁸ Hwe fihwo Jutafe honingkano hungkuno lutihwamojo sohwo hofiko oso hungkuno hnnontaningkofi upa'nimentisofoho. Jisasiye hungkuno huno'njoso nupa'nonto Jisasi nu'manto ulimento, Anituye honingkano hungkunoso nom'ne somo yakolo'nnyoso ntisoto. ²⁹ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Honingkano hungkuno engo simo'mjo yakolo'nnyoso olenoho. A'amu Isilael soku sekwo upa'nimno. Anitu sohwo kako'nohini nakwoe Anituyoho. ³⁰ Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije simeho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huyo'mango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije yokumpohn'nyo hopi'nonohinoso kakimo uyo. ³¹ Honingkano hungkuno tifinjoso olenoho. Kiko hi kumo'nonto simeho

kumo'n'ingki pa'nyoso a'amu nom'nemne'no kiko'njo mofone sopo humalofo somo uyo. Oso hon'ingkano hungkuno hufa'u sohwa'u hungkuno hopi'nohinomo yakolo'nnyofoho.

³² Ose ulahon'ingki hwe hon'ingkano hungkuno lutihwamojo sohwo Jisasimo ulimento, Ou Nakwoe Lonetihwayo sohwo, nehopi lohino. Anitu kako'nohini nakwoe Anituyoho. Anitu nom'nehwo mohumuyoho. ³³ Ou,

jije simeho, jije huno, jije yokumpohn'nyo Anitumo hopi'nono uyo. Kiko kikine'no kumo'nyo hopaso kiko nom'ne a'amune'no wakumo'nono. Nakwo oso hon'ingkano hufa'umo in'ingkwaso'manji oso yahinoso nakwoe wonyo wae yafo'ne yahu fonjokisasiyo yo'mayo Anitumo uyoso'no yakolo'nnyofoho. Ose ulimentisofoho. ³⁴ Oso hwe huhwo sohwoe hungkunoso Jisas nupa'nonto huno wonyoangkafofoho syafisyonto ulimento, Kikine'no Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo mokosyohumayoso mofoneponoho. Ose

ulahon'ingki a'amu nom'ne sohwa nom'ne hungkuno Jisasimo ulohonyo so'no iyoho imentohofofoho.

Jisas hofikimo Kilais sohwo t'hwolo ulohonimentisofoho.

(Mat'yu 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Jisas Anituye ango engomo hwe moya'mi pi'n'ngo engomo lutihwamentisoso ulimento, A'amu Jutafe hon'ingkano hungkuno lutihwamotofoto sohwa olo hungkunolo peho'no lutihwa'wo'n'ingkohoho. Kilais kako oso

Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Ntefit hwe yofe engo'njo hohonta hwaho mokosyohumamojo sohwoe imu hweho. Oseso pipi liwo'n'ingkohoho. ³⁶ Anituye Towahuno Wopingo hohonta olo hungkunolo Ntefitiye simeho mo'mo ho'nasyohon'ingki Ntefit ole mt'i'mokumento,

Anitu kako nje Hwe Engo Kilais, Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohomo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohta'ni fosyohumaho.

Oso kiko nohumahoji ngko jije mango sohwo jije sifi'ki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Oso hungkunoso Ntefit mt'i'mokumentisofoho.

³⁷ Ihwoni. Oseso Ntefit kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso Kilais sohune'no nje Hwe Engo hweho limentiso so'no Kilais sohwo kako Ntefitiye imuhwo imo'nyoso pipilo. Ose ulahon'ingki a'amu nupa'nontifi hungkuno wonyoangkafofoho syafi'hu'mentohofofoho.

A'amu hon'ingkanu hungkuno lutihwamotofo sohwafe yahinofoho.

(Matiyu 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jisas nom'ne hungkuno lutihwamento, Sekwo a'amu hon'ingkanu hungkuno lutihwawo'n'ingkohoho huno'njo sohwafe yahino somne'ne i'waho ito'no fiyimno. Hofiko hofikoe yofe engo somne'no hwapife sawemo yontifi hon'ingkanopo emoyiwo'n'ingkohofofoho. Oso emoyontan'ingkofi hwe moya'mi

hofikimo uhwonontifi nakwoe hwe
 engo hwasoho uliwo'n+ngkohoho so'no
 umo'n+wo'n+ngkisofoho. ³⁹ Oso'nji hofiko
 tajo ango somo a'amufe si'nanopo humayo'no
 umo'n+wo'n+ngkisofoho. Oso'nji hofiko a'amu
 wopayo engo iloho yano sohonta epohumayo
 si'mo'mjo so'no umo'n+wo'n+ngkiso hwafoho.
⁴⁰ Hofiko Anitumo hungkuno sawemo engo
 jomo ko ulontifi hofiko apiwojo sofafe ango
 yo'mayo so'no wosemokosyohumano poji
 ulontifi ango hiso hofiko'ne ni'hu'nahone
 emawo'n+ngkohofihwafoho. Ose hwe huhwo
 sohwo tohino engo notipemapitnnefoho. Ose
 ul+mentisofoho.

*Apiwojo fisi Anitumne'no hamniyoho
 ho'nahumentisofoho.*

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Jisas kako Anituye tajo ango engo
 somo a'amu Anitumne'no hamniyoho
 ho'nasiyo sopo nohumanto hofiko ipofomo
 ho'nosyontan+ngkofi uhwon+mentisofoho.
 A'amu hamniyoho engo'njo sohwa hamniyoho
 pi'n+ngo ho'nahumentohofofoho. ⁴² Apiwojo
 ho'yango anesi noponto hamniyoho we'e
 hufa'u ho'nahumentisofoho. Oso hamniyohoso
 touya anga'nohino pa'nyofoho. ⁴³ Jisas
 uhwononto kakoe inomokomoyo sohwanne'no
 joho lut+manto ul+mento, Hungkuno
 nehopi'nohini wasel+monne'no yohono. Sekwo
 upa'n+mno. Olo apiwojo losi kako hamniyoho
 ho'nasiyoso nom'ne a'amu hopi'nono
 Anitumne'no ho'nasyohoho somo kakoe we'eso

uyakolokwoho. ⁴⁴ Nom'ne a'amu hamniyoho ho'nosyalokwofoso hofiko hamniyoho engo mokosyohumunyofoho. Oso'no hofiko oso hamniyoho engo somta'ni Anitumne'no we'e'nohini ho'nosyalokwofoho. Olo apiwojo losi kako hamniyoho mokosyohumunyoso hopi'nonohino Anitumne'no ho'nasyohoho. Kako nom'ne ho'yangoso nom'ne hamniyohoso ni'hu'no aniyoho.

13

Anituye tajo angoso wonyo imo'none so'no Jisas ulimentisofoho.

¹ Jisas kako Anituye tajo angoso engo mta'ango sohwo noswopahon'ngki inomokomoyo fihwo ulimento, Nakwoe Loneti'hwawo sohwo, timo uhwonyo. Olo angoso wonyoangkafofoho. Sojo wop'ngonji molinyofoho. ² Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Olo angoso engo lomo luhwonalokuno. Hwangku olo angoso lomjo sojo anga'nohinoso nom'nepo kihn'nawesoso awonoho. O'lo hofiko olo angoso wop'ngoso losomo mti'hupekujiji wom-ehu'mmokwojantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas yo'mayo tango m'kun'imposo i'mofapone so'no limentisofoho.

(Mat'iyu 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Jisas kako hwofiki'nyo Oulif sopo nosonto osopo nta'ni Anituye tajo angoso engo somo uhwononto ampo humamentisofoho. Pita, Jem's, Joun, Ent'lu hofiko'nohini Jisasimo u'mantifi ulohonimentohofi, ⁴ Oso hungkuno ntonalohinoso sikuno ntisomo

imo'noneto. Oso sikuno somo nakwo pipi yaneto. We'enepi u'mofapmmontolaho. ⁵ Ose ulohon+ngkahon+ngkohofi Jisas uloma'mento. A'amu, sekwo hwasyo hungkuno sejo so'no sekwo i'waho ito'no fiy+mno. ⁶ A'amu pi'n+ngo engo i'mofap+kuji hof+ko nje yofe nt+kuji ole sel+fitnnefoho, Ngko K+lais hwo'nyoho. An+tu n+hwsopo'mentiso hwo'nyoho. Ose sel+ijoso a'amu pi'n+ngo hof+ko hongkunomo in+ngkafitnnefoho. ⁷ Hwangku a'amu hwaho kengoponjo sohwa hof+ko nom'ne hwahoponjo sohwanji ikujoho fongki'nyo'ne so'nji a'amu hwaho afaponjo sohwa ikujoho fongki'nyo'ne so'ntne oso hungkunoso nupa'n+ngkuji iyoho senyo'eno. O'o oso yo'mayoso i'mofap+hwsoso'no i ikujoho fongki'nyoso i'mofapososo sikuno moi'wo mmo'nyofoho. ⁸ Hwangku a'amu temtitofo kengo sohwanji temtitofo nom'ne sohwanji hof+ko ikujoho fongki'n+fitnnefoho. I a'amu hwaho kengoponta'ango sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'n+fitnnefoho. Hwaho ango'meemo hwom+hwo y+hwosi wopayo ane mijoho engo i'mofaponefoho. Oseso olo tango we'eso emayofoho. Tango m+kun+mposo t+fi no'mo weho.

⁹ Yo'mayoso uhwon+ngkuji sekwo i'waho ito'no fiy+mno. *Kaun+sol+ljopo* ipesemotafitnnefoho. Hof+ko tajo ango somo sekumo ikujoho nosefongkupitnnefoho. Hof+ko ngkimo monje wensyano l+kuji hof+ko sekumo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwafepono upesemotowant+feho. Oso'no

sekwo a'amu yofe engo'njo sohwamo nje hungkuno woluti+hwantifeho. ¹⁰ I, simo'mo a'amu hopi'nono ango'meemjoso nje hungkuno wopi+ngo upa'n+ingkujo'no tifi sikuno moi'wo imo'nonefoho. ¹¹ Hofiko noset+mafikuji hungkuno m+hwajiyo ango somo mesehumat+pijo sohonta selohon+fitnnefoho. Sekwo hungkuno ujoso'no huno pi'n+ngo syaf+siyo'eno. O'o, osohonta Anitu sekwoe simehomo hungkuno ho'nasesy+hwoso'no sekwo uli+fitnnefoho. Oso hungkuno hiso sekwoe'maho. O'o Anituye Towahuno Wopi+ngo oso hungkunoso lonefoho. ¹² Osohonta a'amuso koningwa'wehumo hungkuno li'wo'n+ingkohofoso pono ipemotakuji osopo hungkuno likuji nofonjasehufitnnefoho. Hwe fihwo kakoe mehomimne'no oso pa'nyo ulohofonefoho. Mehomiso kaningkwowho'ya'umne'no mangohwa imo'n+ingkuji fonjahufitnnefoho. ¹³ Oseso hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikun+imposo umnonefoho. Hwap+ingoso nje yofeso sekumo weho. I, a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontan+ingkuhwosi sikuno ae'uyo imo'nososo Anitu oso huhwo sohomo uti+manefoho.

Yo'mayo wonyo hwap+ingo sohwo i'mofaponefoho.

(Mat+yu 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ Hohosohonta yo'mayo ni'hu'no wonyo hwap+ingoso ango kakine'no masyuyo'ne somo hwasyoponoho linyo sopo lohofi+hwoso'no uhwon+ingkuji youwo

likuji a'amu Jutiya humalofoso hwofiki'nyo pone'no hiyaso sifitnnefoho. A'amu olo hungkuno loso atofolo loso sohwo huno ito'no wosyafisyono. ¹⁵ Hwe fihwo antifepo humaso sohwo kako hwahopo piwelikofaohwosi olo wonyo hiso uhwonngkuhwosi kakoe ho'yango yo'mayo so'no kakoe angomo maswonehoho. ¹⁶ A'amu syoho'mo lohofontoso sohwo kakoe angopo nta'ni ife woma'mo lososo momawenefoho. O'lo, le'mo'nohini lohofonefoho. ¹⁷ Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofanji mehomi we'e amno unyo sofantne'no ngko hitoho ntokwoho. Hofiko hiyaso komo'no le'mofoso pipilo. ¹⁸ Olo sikuno hiyaso le'mofone'ne wojoso sikuno meeofoso so'nji i'mofaposo'manji sekwo le'mofoso pipilo. Oso'no sekwo Mpohumo jomo ulikuno. ¹⁹ Olo tohino tipemayo sohonta'ne'no selalokweso mikunimposofoho. Anitu simo'mo yo'mayo mtimokumentiso sohonta ajuyohwosa humapmmotofolo sohonta, olohonta, olo hwaholopo oso tohino pa'nyoso m'mofapefoho. Olo tohino engo tipemayo lohonta yakolo'nnyofoho. Tifi no'mo tango apa'nohinoso ose'ne'maho. ²⁰ Oso sikuno tohino mayo somo Anitu kako tifo mmokiyo'manji a'amu nihu'no hopi'nono poyo nto imo'nifijonesohilo. I oso'no Anitu kakoe a'amu uhwosopo'mentiso somne'no huno syafisyihwosi sikuno oso tohino mayo so'no tifo imokumne'ento imentisofoho.

²¹ Osohonta hwe fihwo ole noselonefoho, Olopo uhwonimno. Kilais olopo humaho. Ou, a'amu nom'nihwo selososo, Uhwonimno.

Kilais oso nampo humaho. Ose selikujo'no sekwo hofikoe hungkunomo tifi in'ngkayo'eno. ²² Osohonta a'amu fihwo ole selososo, Ngko Kilais hwo'nyoho. Nom'nihwo Anituye hungkuno hwasyo lutihwayo sohwa i'mofapikuji yo'mayo wonyoangkafo yamofa sekumo esetihwafitnnefoho. A'amu Anituye hungkunomo esetihwafitnnefoho. A'amu Anituye hungkunomo min'ngkayo'njo hopi'nohinoso oso hisofe hungkunomo in'ngkafitnnefoho. I, Anituye a'amu neso hungkuno hwasyomo un'ngkowan'fitikeno likuji yo'mayo wonyoangkafo yamofa esetihwafitnnefoho. ²³ Oso'no sekwo timo ito'no uhwontohumamno. Olo yo'mayo hilo so'no nto selohefoho. Oso'no yo'mayo uhwon'fijo so'no huno ito'no seyonefoho

*A'amufe Hwomu sohwo hwangu noponefoho.
(Mat'yu 24:29-31; Luk 21:25-28)*

²⁴ Oso tango hiso moi'wo imo'n'ngkuhwoso'no mofehi'nyo sikwo'mno imo'n'ngkuhwoso'no hamno majo'njo ihwosi ²⁵ hntokwaliyo ahwomonta'ango nop'wasyonefoho. Yo'mayo ahwomomjo yokumpohn'nyo yomo yomo ifitnnefoho. ²⁶ Oso hiso i'mofopahon'ngkuhwosi A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo m'kun'imposo'nji kakoe pomponaho engo'nji noponefoho. ²⁷ Hohosohonta Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somo uhwajihwosi angomeemjo a'amu uhwosopo'mentiso somo nuhu'mokonefoho.

Hwaho ae efohoto'nawojo'meemjo somo mihwofojonefoho.

Iyoswo yonimofoso uhwon'ngkuji ole huno waseyono jefo umontoe'nefoho.

(Mat'iyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ Sekwo iyo mijisiyo somo uhwon'imno. Uyonimofoso uhwon'ngkuji jefo uyimonte'nefoho. ²⁹ Oseso oso pa'nyoso yo'mayo somne'no selohe somo uhwon'ngkuji huno ole waseyono. Kakoe sikuno nto i'mofapohoho. Kako hoku'yopo lohokwoho. Huno ose waseyono. ³⁰ Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi olopo hwaho lopo nohumentan'ngkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³¹ Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nonefoho. Ne'no nowentihwonefoho.

A'amu hopi'nono oso sikuno so'no huno muyonefoho.

(Mat'iyu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³² Oso sikuno somne'no nakwo huno monayofoho. A'amu ahwomo'mjo sohwanji ngko'nji huno monayofoho. O'o, Mpohwo Anitu kako'nohini huno uyalofoho.

³³ Oso sikuno hiso sekwo huno maseyihwoso'no sekwo ito'no fohontohumamno. ³⁴ Piso'mo'nyo ikutoho. Pahnnimo hungkuno upa'nimno. Ngko olo pa'nyo hwo'nyoho. Hwe engo sohwo hano ikanopo wa'mo lonto kako kakoe syoho ulohofiyo anga'no anga'nohino sohwo syoho yano ulofihwosi hwe hoku'yo mokosyohumayo

sohumo ole ulimontono, Ito'no uhwontohumaho. Ose ulihwosi wamontonoho. Ose ulonto, ulimento, ³⁵ Sekwo olo hwe huhwo sohwo pone sohonta huno maseyonefoho. Sikuno'njilikeno. Sikwo'miyomtikeno. Yihufu yokajo'njilikeno. Imingo ne'njilikeno. Ose'manji timo ito'no fohontohumamno. ³⁶ Sekwo saho foyowentaningkuji kako komo'noponoho likuji ito'no fohontohumamno. ³⁷ Oso hungkuno seloheso a'amu hopi'nonohinomo ulalokweno. Ito'no fohontohumamno.

14

Jutafe hwe engo sohwa Jisasimo fonjosyane'entifi hnnimentohofofoho.

(Matiyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Joun 11:45-53)

¹ A'amu Jutafe Sikuno Engo imo'nyo sopo i'mofayo'ne sikuno hufa'u wentaningki oso sikuno simo'mjoso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyofoho.

* Sikuno nom'nehwi hofiko wopayo engo mokamo'nnyoso nimotofofoho. Oso sikuno engo hufa'u m'mofape sohonta sikuno hufa'u nowentaningki oso hwe tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanji uhu'mokontifi, Hofiko Jisasimo aho hiyaso'mo kehwasu nofonjosyane'entifi honingkano'no tipmentohofofoho. ² Ole hnnimentohofi, olo hiloso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomo

* **14:1:** Mt 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

wopayo engo nontaningkuji aho kehwaso'no nonahoningkuji, a'amu hofiko nakumo ikujoho nafongkupitnnoho. Oso hiso'no Sikuno Engo homo somo nakwo Jisas+mo aho kehwaloho. Ose hnn+mentohofofoho.

A'mu fisi Jisasiye mnokinopo hwone mijo akino wonyoangkafo'njoso usohumentisofoho.

(Matiyu 26:6-13; Joun 12:1-8)

³ Jisas kako Saimouniye ango Mpetani sopo humamentisofoho. Saimoun huhwo sohwo a'apaho uyo wonyo'njo hweho. Jisas hofiko'nji wopayo nontaningkofi a'mu fisi sojo ahwonte we'e hwone mijo akino wonyoangkafo'njoso motoswapmmmentisofoho. Oso mijo so'no hamniyoho mpe we'e'maho. Nomotoswaponto ahwonte maneso hohwanipo lohofonto Jisasiye mnokinopo mijo sohumentisofoho.

⁴ Nosisyontanngki a'amu fihwa uhwonontifi s+mano hintotohino umningkahonngki hnn+mentohofi, Oloso wopingo'maho. Hwone mijo wonyoangkafososi siki s+siyoso peho'neto.

⁵ Olo mijo loso'no a'amu fihwo hamniyoho m+kun+mposo (300 *tenaliyo*) † nejpontentesi oso hamniyoho a'amu wopayo umofonyo iyo ne'no uyihwanesohilo. Ose hnnontifi a'mu simo yoka ul+mento, Kakoe syohofoho. ⁶ Yoka ulahonngkofi Jisas ul+mento, Kakoe syohofoho. Sekwo peho'no olosimo s+meho tango uyalokwofo. Kako ngkimo wopingo ntohokwoho.

† 14:5: tenaliyo —hwe fihwo hamniyoho syoho'njo sohwo sikuno anga'nohino'no tenaliyo kenga'no ma'masofoho. tili huntilet 300 tenaliyo so oso hamniyoho soswo anga'nohino'nefoho.)

⁷ A'amu yo'mayo umofonyo iwo'n'ingkohofoso sekwo'nji ne'nohino humawo'n'ingkohofofoho. Sekwo hofikimo ufo'mantifi'manji nohono ufo'mapmno. I oso'no ngko sekwo'nji olo hwaho lopo ne'no nohumanti'mne hwoni'maho. ⁸ Olo hiso ntohofisoso wop'ingofoho. Kako nakwo a'amufe pijajo pi'n'momo woho'nosyano lontani ehulohof'wo'n'ingkuhwone hopaso ehontohokwoho. ⁹ Hungkuno nehopi waselimo. Ango yawojo'meemo nje hungkuno wop'ingo a'amu somo ulikujoso olo a'mu losi ntohofiso sotnne'no ulifitnnefoho. Oso'no a'amu pi'n'ingo engo olo a'mu losimne'no syafihupitnnefoho.

Jisasine'no Jutas a'amumo tokoyo'ofu imentisofoho.

(Mat'iyu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Osohonta Jutas Isikaluyout kako Jisasiye inomokomoyo a'amu aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uhwosopo'mentiso sohwo kako oso a'amu tajo angu syoho'njo yofe engo'njo sohwo Jisasine'no aho kopitnne'no ufo'ma'mo lonto hofikoe angopo u'ma'mentisofoho.

¹¹ Hofiko nupa'nontifi simeho wop'ingo umo'n'ingkahon'ingki oso hiso'no hamniyoho wokijopano ulimentohofofoho. Oseso Jutas Jisasi'mo utihwamne'ento hon'ingkanu imofone syofisyoma'mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Sikuno Engo somo wopayo nimentohofofoho.

(Mat'iyu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Joun 13:21-30)

12 Sikuno Engo simo'mjo Wopayo Feejo Lohonimotofoto Sikuno somo hofiko yahu fonjahumotofoto sohonta Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasi mo ulimentohofi, Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo ‡ osomne'no wopayo naneso ntimo ntimo esyohumanehwono. 13 Ose ulahoningkofi Jisas inomokomoyo hufa'u sohwa'umo ulimento, Siko antime engo sopo nowehosisi osopo hwe fihwo kako mitihwontoho'njo sohomo uswo'n'ngkohosisi kakimo tifi fin'ngkunya.

14 Kako angomo syuhwoso'no oso angokakwo'yohwo sohomo ole ulinyo, Hwe Engo sohwo kako hungkuno ole lehwajohoho. Ngko'ne angone inomokomoyo sohwanji Sikuno Engo iyoho humayo somo wopayoso ntipo wonantaneto. Ose lehwajohoho. 15 Ose ulohosiso'no kako angotokilonjwa'mo molinyo yokintahoponjo somo wosetihwamontonoho. Ango somo epohumayo ijempoho yo'mayoso hi'njomnoho. Osopo wopayo nakune'no ito'no fesyohumunyo. Ose ulonto uhwantimentisofoho.

16 Uhwatimentisoso siko nowenji antime engo sopo i'mofaponji yo'mayo Jisas ulimentiso hopaso tipema'mentisiyefoho. Notipemanji siko wosopayo ito'no yahumentisiyefoho.

17 Sikuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo nom'ne sohwanji i'mofapmmentohofofoho. 18 Hofiko epohumayopo wopayo nopemo'nowentifi nonontan'ngkofi Jisas ulimento, Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe fihwo

‡ 14:12: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

nakwo'nji wopayo nalokuhwone sohwo kako mango sohwafe ahomo woho'nan+humonte hweho. ¹⁹ Ose ulahon+ngki hofi+ko si+meho tango uy+mentisofoho. Hwe anga'no anga'nohino sohwa Jisas+mo ul+imentohofi, Nakwolaho. Nakwolaho. Ose ul+imentohofofoho. ²⁰ Ose ulahon+ngkofi Jisas ul+imento, Nje inomokomoyo sohwasi hwe anga'no sekwo'njo mta'angohwo ngko'nji wopayo mijomo yomahwe oso hunonoho. ²¹ A'amu An+ituye hungkuno lut+hwamotofu sohwa iyoswomo mt+imokumentohofu pa'nyoso A'amufe Hwomu sohwo poyo umo'n+imontonoho. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwaso tokoyo'ofu ntohofone sohune'no hitoho ntokwoho. Tohino engoso nomane hweho. Kona'wohi aswo momaso'njo yontentesi wop+ingo'nesohilo. Ose ul+mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso mijo'nji wopayo'nji umentisofoho.

(Mat+yu 26:26-30; Luk 22:15-20; 1 Koulin 11:23-25)

²² Hofi+ko nontan+ngkofi Jisas wopayo nomanto An+itumo isamoyoka ulonto kut+kujo lohofonto hofi+kimo uyonto ul+imento, Sekwo mapmno. Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. ²³ Ose ulonto kako noswanyo ipisayo mijo'njosu nomanto An+itumo isamoyoka ulonto inomokomoyo sohwaso uyahon+ngki hofi+ko mijo n+imentohofofoho. ²⁴ Jisas ul+imento, Oloso nje hon+iyofoho. A'amukune'no us+umahono. Olo hon+iyoso ngko An+itu'nji sekwo'nji makoti+ku'nyo'ne us+umahono.

Nje honiyo losomo Anitu uhwonꞑngkuhwosi sekwo Anitu'nji makotiku'nyoso ne imo'nyo'nefoho. ²⁵ Upa'nimno. Hungkuno nehopi'nohini waseli'monne'no yohono. Nom'ne sikuno somo olo ipisayo mijo apa'no manimnehono. Manyo'njo uyimnoho. O'lo Anitu yokumpohn'nyo mokosyohumaso sopo ipisayo mijo songo nimnefoho. ²⁶ Ose ulohonꞑngki hofiko ta anga'no lontifi noswapontifi hwofiki'nyo Oulifine'no kotasimentohofofoho.

Jisas Pitamo ulimeto, Kiko hohujo ukinjanimo'monnoho.

(Matyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Joun 13:36-38)

²⁷ Jisas ulimeto, Sekwo ngkimo nihwajikuji hiyaso wohumpeentifeho. Anituye hungkuno mtimokumentohoho sohwa ole mtimokumentohofi, A'amu yahu *sipsip* mokosyohumayo sohomo fonjasyikujo'no yahu sohwa hiyaso wohumpeentifeho. ²⁸ I oso'no songo likahm'mo Ngkaliline'no simo'mo sepo'mnefoho. ²⁹ Ose ulohonꞑngki Pita ulimeto, Nom'ne hopi'nonohino sohwa hofiko ko kuhwotimopijoso ngko mokuhwotimo'mnehono. ³⁰ Ose ulohonꞑngki Jisas ulimeto, Ngko hungkuno nehopi wakili'monne'no yohono. Olo sikwo'miyo lomo yihufo tosika yoka hufa'u malontanꞑngkuhwosi kiko ngkine'no hwasyo hungkuno hufa'u sihune ole ulimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Ose ulohojo'no yihufo sohwo yoka walimontonoho. ³¹ Ose ulohonꞑngki Pita nihu'no yokumpohn'nyo ulimeto,

Awonoho. Ose'maho. Ngko kikimne'no huno maniyohoyohoho eso mulimnehono. O'o ngko kiko'nji fonjan+siyo so'manji oso hungkunoso mulimnehono. Ose ulahon+ngki inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisas+mo osenohino mjulim+mentohofofoho.

Jisas Ngket+semani sopo Anitumo jomo ulimentisofoho.

(Mat+yu 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Hofiko Ngket+semani iyo uyo syoho sopono umentohofofoho. Osopo nohumanto kakoe inomokomoyo sohwamo ulimento, Olopo foyohumamno. Ngko nu'mo Mpohumo jomo ulimo.

³³ Ose ulonto, kako Pita, Jemis, Joun'nji nutimanto we'enepe nowentifi Jisas simeho tango mikunimoposo umentisofoho.

³⁴ Oso'no Jisas ulimento, Nje simeho tango mokunimposo'njo hwo'nyoho. Tango hiloso poyo wan+mokumtolikeno. Olopo sekwo ito'no foyohumaf+kuji nohontohumamno.

³⁵ Ose ulonto we'enehwo nowento hwahopo ipitofawento kako Anitumo oso tohino hiso i'mofapososo uyakolofone jomo ulimentisofoho.

³⁶ Ole ulimento, Mpohwo, kiko yo'mayo hopi'nono ihnehino. Olo tango n'imasoso wae feen+mofo. I oso'no nje nimo'nyo somo in+ngkahutoho. O'o jije kumo'nyo somo tifi fin+ngkayo.

³⁷ Ose ulonto nol+kokwaponto inomokomoyo sohwa uhumojohamentiso sopo saho foyowentan+ngkofi u'manto Pitamo ulimento, Saimoun, saho peho'no foyawotnno. Kiko we'enehwo

monohontohumayo'njotaho. ³⁸ Seten sekumo yamofu selohofonoho. Sekwo ngkine'no nohon-tohumafikuji sekwo yamofu ne'masoso yahino wonyo somo nopiwesyano ho likuji Mpohumo jomo ulimno. Sekwo wopingo'nohini uyano ko lifijoso sekwoe yokumpohn'nyo hopo'maho.

³⁹ Ose ulonto, we'enepe nowento hungkuno Anitumo nto ulimentisoso apa'no ulimentisofoho. ⁴⁰ Ose ulonto asomo ponto uhwonimentisoso inomokomoyo sohwa timosaho engo uningkahoningki saho foyowentaningkofi u'mahoningki hofiko wonimango'no yontifi nakwo pehofo ulanehwono lontifi imentohofofoho. ⁴¹ Jisas Mpohumo apa'no jomo ulonto asomo noponto ulimento, Sekwo saho ne'no lofosyawotofo. Nta'noho. Nje sikuno moi'wonoho. Ihwoni, A'amufe Hwomu sohumne'no a'amu wonyo sohwo tokoyo'ofu nto imasofoho. ⁴² Sekwo filikapmno. Wohwano. Uhwonimno. Oso hwe ngkine'no tokoyo'ofu ntoho'maso sohwo nto pohoho.

A'amu Jisasimo aho ko'mentohofofoho.

(Matiyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴³ Ose lontaningki Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopinono sife mta'ni hufa'u sohwo komo'no i'mofapmmentisofoho. A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Isilaelife hwe engo sohwanji a'amu pi'ningo engo itokuso'njo hosimno'njo sohwo lutimahoningkofi Jutas kako Jisasiyepono

ipemotasimentisofoho. ⁴⁴ Jutas oso a'amu soh wamo yamofu itihwayo'ne ole ulimonto, Hwe sohomo nu'mahm'mo hinjoho hu'nimeso oso hwe huhwo sohwo Jisas+yoho. Osohomo sekwo aho kekujifipemotawomno. Ose nto ulimentisofoho.

⁴⁵ Oseso Jutas Jisasimo u'manto ulimonto, Nje Lontihwayohwo, ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁴⁶ A'amu sohwa ose uhwonontifi Jisasimo aho yokumpohn'nyo ko'mentohofofoho. ⁴⁷ Jisasiye inomokomoyo fihwo kakoe hwakuhwajo iwasipento kako oso tajo ango syoho'njo soh wafe hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwoe halohomo loku'mentisofoho. Lojwahaningki halohoso piwahu'mentisofoho. ⁴⁸ Jisas ulohonimonto, Sekwo a'amu hufo iwo'n'ngkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajo'nji itokuso'nji lomotopalokwofo. ⁴⁹ Sikuno engolopohamo ngko sekwo'nji Anituye tajo ango engo somo Anituye hungkuno lutihwahon'ngko sekwo osopo manikoso'njo iwo'n'ngkohofihwasoho. I oso'no hungkuno hohonta mtimokumentohofoso olohonta nehopi imo'nalofoho. Oso'no olo hiloso ntohofohoho. ⁵⁰ Inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasimo uliko'mantifi hiyaso humpo'mentohofofoho.

⁵¹ Hwomu fihwo kako hwapife'nohini inyohwo Jisasimo tifi iningkowahon'ngki a'amu sohwa hwomu sohomo aho wokano lontifi imentohofoso ⁵² hwomu sohwoe hwapife mokoloswoma'mentohofoso a'apaho'nohino le'ma'mentisofoho.

A'amu 'kaunisol' sohwanne'no Jisasimo ipemotawomentohofofoho.

(Matiyu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Joun 18:13-14, 19-24)

⁵³ Hofiko Jisasimo a'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe yofe engo'njo hwe engo sohwoe pone Anitumne'no jomo limojo sohwoepono ipemotapontifi angopo u'mofopahoningkofi a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji, a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofoto sohwanji hofiko *kaunisol* syoho so'no uhu'mokumentohofofoho. ⁵⁴ Pita Jisasimo ko iningkawomentisoso kakimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako po'mtopo'mtisyo humuloho'miwesofoho. Kako hwe engo tajo ango syoho'njo mokosyohumayo sohwafe angkuhwafopo i'mofawento osopo a'amu uhwontohumayo syoho'njo sohwanji toho imokin+mentisofoho. ⁵⁵ Pita nohumentaningki angomno a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syoho'njo hopi'nonohino sohwanji Jisasimne'no hungkuno tango'njo poyo imo'nyo'ne wotipeentifi ko imentohofoso ⁵⁶ a'amu pi'ningo Jisas yo'mayo imentiso so'no hwasyo hwasyo lontifi hofikoe hungkunoso kengo kengo limentohofofoho. A'amu hufa'u hungkuno afa majofoho. A'amu fihwa nolikafontifi hwasyo hungkuno ulimentohofi, ⁵⁷ Olo hungkunoso upa'n+malohwonefoho. ⁵⁸ Jisas ole limasofoho. Anituye tajo ango engoso a'amu aho'nji molimentohofoho somo ngko wae weo'mnoho. Sikuno hufa'u sihune

memjaofihwoso'no nom'ne ango engo wamolimonnoho. Aho'nji wamolimonti'maho.
⁵⁹ Ose lontifi, Hwasyo hungkuno pi'n'ingo lokwoposiwati'mentohofoso ne mmo'nyofoho.
⁶⁰ Oso'no hofiko Jisasiye hungkuno tango'njo so'no wonyopi t'ipeehon'ngkofi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo ajwopo nol'kofalohofonto, Jisasi'mo ul'imento, K'iko hungkuno asomo mujo'njo peho'no yalokuno. Pipilo. Olo hungkuno kikimo kilalokwofo losofo. ⁶¹ Ose ulahon'ngki Jisas hungkuno majofoho. Mampi'nyo humamentisofoho. Hwe yofe engo'njo sohwo apa'no ulohon'mento, An'itu nakwo a'amu Juta hn'n'mo nefo'mayo'ne lokuhwat'mentiso hwosilaho. An'itu nakwo kakoe yofe ho'nomawo'n'ngkuhwone sohwoe Hwomu Ne hwosilaho. Awolaho. ⁶² Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Ou, osoho hwo'nyoho. Sekwo A'amufe Hwomu sohwo An'itu Yo'mayo Yokumpohn'nyo Hwap'ingo sohwoe aho anga sohohnta'ni humentan'ngkuhwosi uhwon'fitnnefoho. Kako himo ahwomo mta'ango sopo pontan'ngkuhwosi uhwon'fitnnefoho. ⁶³ Jisas ose ulahon'ngki oso hwe tajo ango syoho'njo sohwa si'mano hintotohino umn'mentiso so'no kakoe hwap'ife manji'mofo we'enehwo sis'impento ul'imento, Nakwo nom'ne a'amu Jisasi'mne'no hungkuno jo'neso joho peho'no ulanehwono. ⁶⁴ O'o sekwo kakoe hungkuno somo nto upa'n'ngkohoho. Kakimo pipi ulohofanehwono. Sekwo huno pipi seyohoho. Ose ulahon'ngki hofiko ul'imentohofi, Hwe wonyo imaso hweho. Kako poyo umo'nono.

⁶⁵ Ose lontifi a'amu fehohnjo sohwa Jisasimo memijo uyati'mofontifi Jisasimo ikujoho fonjontifi ulimentohofi, Tihwo kufonjohoho. Yofeso fonaso. Ose ulahon+ngkofi a'amu mekinonjo sohwa Jisasiye simo'mango sopo aho pehusi'mentohofofoho.

Pita ole limento, Ngko Jisas hne'no huno maniyohoyohoho.

(Matiyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Joun 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Nofonjontan+ngkofi Pita angkuhwafopo nohumentan+ngki a'musi hwe yofe engonjo tajo ango syohonjo mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyosi u'manto, ⁶⁷ Pita toho imokinontan+ngki uhwononto ulimento, Kiko Jisas Nasalet nta'ango sohwonji emoimotnno hwosoho. ⁶⁸ Ose ulahon+ngki Pita ulimento, Hwasyo lohino, Oso hwe sohune'no ngko huno maniyohoyohoho. Ose ulonto nolikafonto kusopo ko'mo'mentisofoho. ⁶⁹ Osopo nohumentan+ngki a'musi apa'no Pitamo uhwononto a'amu mofoponjo sohwo ulimento, Oso hwe nongkwo sohwo Jisasimo tifi inomokomoyiwo'n+ngkiso hweho. ⁷⁰ Ose ulahon+ngki Pita apa'no awonoho ulimentisofoho. Hwangku we'le nehwo a'amu mofopo humalohofontohofoho sohwa Pitamo apa'no ulimentohofi, Nehopeho. Kiko hofiko'nji emoimotnno hwosoho. Kiko Ngkalilinta'ango hwosoho. ⁷¹ Ose ulahon+ngkofi Pita hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko hwasyo hungkuno selimeso Anitu tohino wontapono.

Oso hwe sekwo ntohoho sohwo ngko yofe m+hwofe'njo hweho. Nehopi lohono. ⁷² Ose ulahon+ngki komo'no tosika yoka apa'no l+mentisofoho. Pita nupa'nonto Jisas hungkuno ul+mentiso so'no huno syaf+hu'mentisofoho. Jisas ose nto ul+mentisofoho. Yi+hufo tosikasoyoka hufa'u lososo sohonta Pita k+ko ngkine'no mango hufa'u s+hune ole wal+monnoho. Ngko Jisas+imne'no huno maniyohoyohoho. Oso hungkuno Jisas ul+mentiso so'no Pita syaf+syonto humotaho engo l+mentisofoho.

15

Hofiko Pailot+iyepono Jisas+imo ipemotapmmentohofofoho.

(Mat+iyu 27:1-2; Luk 23:1-5; Joun 18:28-38)

¹ Im+ingo ne'nji a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu hon+ngkano hungkuno lut+h+wamotofoto sohwanji *kaun+sol* a'amu hopi'nono nuhu'mokont+ifi Jisas+imne'no hnn+mentohofofoho. Nohnnont+ifi Jisas+imo aho kent+ifi ahwomo nano kilofont+ifi Pailot hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoepono Jisas+imo ipemotapmmentohofofoho. ² Ipemotopahon+ngkofi Pailot Jisas+imo ulohon+mento, K+ko a'amu Jutafe hwe engo hwosilaho. Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento. Hungkuno hiso k+ko nehopi lohino. ³ A'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwa Pailot+imo hwasyo hungkuno Jisas+imne'no mjal+mentohofofoho. ⁴ Pailot Jisas+imo apa'no

ulohon+mento, Oso hungkuno pi'n+ngo kikine'no mjakil+m+hwofu upa'n+ngkinoso kiko aku hungkuno pehofo ul+mento. ⁵ Ose ulahon+ngki Jisas nom'ne hungkuno mujo'njo yahon+ngki Pailot yomo yonto huno pi'n+ngo syaf+hu'mentisofoho.

Pailot Jisas+ne'no ul+mento, Iyomo fonjinto'ofahumno.

(Mat+yu 27:15-26; Luk 23:13-25; Joun 18:39-19:16)

⁶ Soswo huhwo huhwi oso s+kuno iyoho humayo engo somo Pailot kako hwe fihumo impo'ango mta'angohwo ni+hu'nahone is+hutof+hwat+mojofoho. A'amu Jutaso hofiko hwe fihwoe yofe ulahon+ngkofi Pailot hofikoe hungkunomo tifi in+ngkamojofoho. ⁷ Oso hohosohonta hwe fihwa yokumpohn'nyo sohwa hofiko hofikoe hwe engo a'amumo mokosyohumayo'njo sohwo ikujoho nofonjontifi a'amu fehohnjo somo fonjosyahon+ngkofi impo'angomo intofahumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo impo'angomo humamentiso sohwo anga'no hwe kakoe yofe Mpolapas.

⁸ Hwe moya'mi pi'n+ngo engo uhu'mokontifi Pailot+mo u'mantifi ul+mentohofi, Olo S+kuno Engo lomo kiko hwe anga'no impo'ango mta'ni us+hutof+hwat+monntaho. Oso yahinoso apa'no fiyo. ⁹⁻¹⁰ Oso'no Pailot kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo ul+mento, Olo hwe lohwo yofe engo'njo semokosyohumayo'ne sohomo ngko us+hutofono lasen+ngkohoho. Pailot kako huno moi'wonoho. A'amu pi'n+ngo engo Jisas+mo is+hutof+hwajiyo'ne ul+mentohofu

so'no a'amu tajo ango syoho'njo sohwa Jisas ne'no si'mano hintotohino umningkahonngki Jisasi'mo aho ko'mentohofofoho. ¹¹ Ose ulahonngki a'amu tajo ango syoho'njo sohwa hofiko a'amu ajwo sopo lohofontifi a'amufe simehomo ulikofantifi ulimentohofi, Mpolapasine'no ulimno. Jisas nakwolaho. Mpolapas usihutofo. Ose ulimno. ¹² Ose ulahonngkofi Pailot apa'no ulohonmento, Olo hwe yofe engo'njo semokosyohumayo'ne lohomo ngko pipi uloho'mnehono. ¹³ Ose ulahonngki a'amu hopi'nono joho limentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. ¹⁴ Ose ulahonngkofi Pailot ulohonmento, Peho'neto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo. Ose ulahonngkofi a'amu joho mohm'no li'wo'nimentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. ¹⁵ Ose ulahonngkofi Pailot hofikoe simeho wopingo umo'nono lonto Mpolapasimo isihutofihwajonto, kakoe hwe itokuso'njo sohwo ulimento, Jisasi'mo impe'nji fonjikuji iyopo fonjinto'ofahumno. Ose ulimentisofoho.

A'amu itokuso'njo sohwa Jisasi'mo sitofo ulimentohofofoho.

(Matiyu 27:27-31; Joun 19:2-3)

¹⁶ A'amu huhwo sohwa Jisasi'mo a'amu mokosyohumayo sohwoe tojo somo ipemotaswontifi nom'ne hwe itokuso'njo hopi'nonohino sohwoamne'no joho lutimantifi uhwonimno ulimentohofofoho. ¹⁷ Nuhu'mokontifi manji'mofo miyo'nohino so'nji Jisasi'ye sangopo ho'nasyontifi impe

yongo'njoso nokikisontifi Jisasiye mnokinopo monji'mofahumentohofofoho. ¹⁸ Ose imentohofoso, Jisasi mo atife itihwantifi sitofu ulimentohofi, Ou hwe engo sohwo si kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'n'ngkino sohwo silaho. ¹⁹ Ose ulontifi nom'nehwa fo'me'nji mnokinopo hwaningo fonjontifi memijo si manopo yatu'mo lohofontifi Jisasiye yofe ho'nomayo'no hwomtame poji uloho'mentohofofoho. ²⁰ Hofiko sitofu moi'wo ulontifi manji'mofo miyo'nohinoso yojasyontifi kakoe manji'mofo uloho'mentohofofoho. Ose yontifi kakimo mempo hohonta'ni iyomo fonjinto'ofasiyo'ne spono ipemotamentohofofoho.

Hofiko Jisasi mo iyomo fonjinto'ofahumentohofofoho.

(Matiyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Joun 19:17-27)

²¹ Nosontifi hwe nom'nehumo uswo'n'imentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo yofe Saimoun, Sailininta'ango hweho. Alekisanta'nji Lufosiyo kan'ngkwohweho. Saimoun kako syoho mta'ango sohwo Jelusalemmne'no wasimo lonto ko yahon'ngki hwe itokuso'njo sohwa yokumpohn'nyo ulimentohofi, Jisasiye iyo hwojiyafujiyo mokaho'nyo. ²² Ose ulontifi Jisasi mo hwo'fiki'nyo we'e Ngkoul'kota sopo ipemotamentohofofoho. Oso yofe Ngkoul'kota hwapingo olenoho. A'momnokino yokino huyo'mango pa'nyoponoho. ²³ Osopo si'mofontifi tohino umnonoho lontifi hofiko ipisayo mijo iyoho'njo Jisasi mo uyahon'ngkofi kako ni mentiso'maho.

24 Manyo'njo yohon'ngki hof'iko Jisasi'mo iyomo fonjinto'ofahumentohofofoho. Nofonjinto'ofosyantifi hof'iko syohi'nyo yontifi Jisasiye manji'mofo yo'mayo so'no tihwo woma'mtolikeno lontifi yamofo imentohofofoho.

25 Mofehi'nyo im'ingo'nji (9 *kilouk*) Jisasi'mo iyopo fonjinto'ofahumentohofofoho.

26 Jisas kako poyo imo'nyo so'no iyoswomo mt'i'mokumentohofi, A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Oso iyoswo hiso Jisasiye iyo mnokino sopo hofojahumentohofofoho.

27 Hwe hufa'u ikujoho'nji hufo'nji imojiyo sohwa'umo fonjinto'ofahumentohofofoho. Hwe nom'nihwo Jisasiye aho angahohnta'ni, hwe nom'nihwo Jisasiye aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofofoho.

28 [Hohonta hungkuno mt'i'mokumentohofoso oso sikuno somo ne imo'n'imentisoso ole, Kako a'amu wonyo'njopo nohumentan'ngki a'amu huhwo wonyo hweho limentohofofoho.]

29 Hwe moya'miso nopohotawentifi mnok'ing'kwa'n'ing'kwa'nnyo yontifi sitofo ulimentohofi, Kiko ole liwo'n'ing'kini, Anituye tajo ango engoso ngko wae yaohm'mo apa'no songo molimeso sikuno hufa'u si'hune memjaofihwoso'no ango moi'wo umo'n'montonoho. Ose ulontifi tikafo jimentohofofoho.

30 Kiko fo'ma'nyo. Ose ulontifi ulimentohofofoho, Iyopo nta'ni fikotape. Ose ulimentohofofoho.

31 A'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofofoho sohwanji hof'iko a'amu ajwo somo lohofontifi

Jisasimo sitofu mohm'no hnnimentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'ningkiso sohwo kakimo mufo'ma'nonehoho. ³² Kako Kilais Anitu uhwatimentiso hweho. A'amu Isilaelife yofe engo'njo mokosyohumayo'ne hweho. Oso'no kako iyopo nta'ni kotapihwoso'no uhwoninkuhwasi nakwo simiho hi'ntnnono uyantanoho. Ose lontifi tikafo jimentohofofoho. Oso hwe wonyo Jisasinjopo fonjinto'ofahumentohofu huhwa'u'ntnne'no Jisasimo sitofu ulimentisiyefoho.

Jisas poyo imo'nimentisofoho.

(Matiyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Joun 19:28-30)

³³ Hinjo ajwo kuntoliyopo sikuno mjaofonto mofehinyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji (3 kilouk) oso'nji apa'no longkoninkahoninkgi mofehinyo limentisofoho. ³⁴ Sikuno moi'wo imo'ningkahoninkgi Jisas joho mohm'no limento, *Eloui, Eloui, lama sapakitani*. Oso hungkuno iwolo'mo ole, Nje Anitu, nje Anitu, peho'no nisikwojantokuno. ³⁵ Ose lahoninkgi a'amu kako'njopo humamentohofoso upa'nontifi huno muyahoninkgi limentohofi, Upa'nimno. Olo hwe lohwo kako Ilaija osohumo Anitu hungkuno uyahoninkgi limojo sohumne'no joho lalofoho. ³⁶ Hwe fihwo komo'no nowento hwapife we'e mijo mangkinyo'njo yomanto oso hiso tokemo yamjonto Jisas wanononto nuyonto ulimento, Hofahiyo. Nakwo uhwontohumano. Ilaija nopihwosi iyo mta'ni ufo'ma'mtolikeno. ³⁷ Ose

ulahonꝯngki Jisas johoh mohm'no lonto poyo imo'n'imentisofoho.

³⁸ Poyo imo'n'ingkahonꝯngki hohosohonta Anituye tajo ango engo somjo hwapife engo oso ajwopo ango we'e Anitu humayo'nefoho limotofo sopo hoku'yopo pmpilꝯpeehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sisimpo lohofonto hufa'u imo'n'imentisofoho. ³⁹ A'amu itokuso'njo sohwafe hwe engo sohwo Jisasiye simanopo lohofonto, Jisas poyo imo'n'ingkahonꝯngki uhwononto ulimonto, Olo hwe lohwo Anituye Hwomu Ne hweho.

⁴⁰ Moya'mi sofa ikano nonje sopo lohofontifi Jisasiimo timo humuhwontohumantohofofoho. Moya'mi fifa yofe ole, Maliya Makitola nta'angiyoho. A'mu nom'nesi kakoe yofe Maliya Jemis hwe songo sohwo'nji Jousepi'njiye kona'wohiyoho. A'mu nom'nesi Saloumiyoho.

⁴¹ Oso fanji nom'ne moya'mi sofa Jisas hwaho Ngkalili emoimojo sohonta hofiko tifi inꝯngkawentifi ufo'ma'mentohofofoho. Oso moya'mi sofa Jisasi'nji Jelusalemne'no pmmmentohofofoho.

Hofiko Jisasiye pijafosokimomoho'nahumentohofofoho.

(Matiyu 27:57-61; Luk 23:50-55; Joun 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Oso sikuno Filaitesomo mofehi'nyo ukwo'mokumto iyoso'nji Jousep ango Alimateyanta'ango sohwo i'mofapmmmentisofoho. Kako *kaunisol* syoho'njo hweho. Kako hwe wopꝯngo hweho. A'amu hopi'nono kakoe yofe ho'noma'motofofoho. Kako oso hwe Anitu

uhwatimo limentiso sohwe pe-e'ne sikuno so'no hontohumamojo hweho. Kako sikuno iyoho humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo so'no syafisyonto kako iyoho we'e ko uningkahoningki yokumpohn'nyo imo'nonto Pailotimo u'manto Jisasiye pijafu mayo'ne ulohonimentisofoho. ⁴⁴ Ose ulohonimentisoso Pailot yomo yonto syafihu'mento nto kape'ningkohoho. Ose syafisyonto hwe engo itokuso'njo sohomo joho lutimanto ulimento, Jisas poyo nto limo'ningkohoho. ⁴⁵ Ose ulahoningki eno ulahoningki Pailot Jousepimo ulimento, E'wano. Pijafoso maho. ⁴⁶ Ose ulahoningki Jousep hwapife halojo wonyoangkafo mpe yonto Jisasiye pijafoso iyo mta'ni nomanto hwapife somo ifohumpento sokimomo ho'nahumentisofoho. Oso sokimoso kako sojo engo somo imo engo ilimentisofoho. Osopo ho'nasyonto sojo engo yiwolo'mo lohofonto sokimo hoku'yo somo pijwahumentisofoho. ⁴⁷ Maliya ango Makitolanta'angosi'nji Maliya Jousisiye kona'wohi'nji siko Jisas ho'nahumentohofosopo uhwonimentisiyefoho.

16

Jisas apa'no lika'mentisofoho.

(Matiyu 28:1-8; Luk 24:1-12; Joun 20:1-10)

¹ Sikuno iyoho humayo'neso nto memjao-fahoningki Maliya ango Makitola nta'angosi, Maliya Jemisiye kona'wohisi'nji Saloumi'nji hofiko hwone mijo akino'njo Jisasiye pijafomo ehulohofone mpe imentohofofoho. ² Mo'ningka

Sante imingo'nji iyoho longkon'ingkahon'ingki hofiko nolikafontifi Jisasimo ho'nahumentohofosopo umentohofofoho. ³ Nowentifi hnn+mentohofi, Oso sojo m+kun+imposohofiku'yopo pijwahumalofoso tihwo womeho'nonaofimontolo. ⁴ Ose hnnontifi uhwon+mentohofoso sojo m+kun+impososo nto meho'na'mentohofohuwon+mentohofofoho. Nto hwosompeehumentohofofoho. ⁵ Oseso sokimo somo noswontifi uhwon+mentohofosohwe songo hwapife halojo sawemo'njosohwo moya'mi sofafe aho angahohnta'ni nohumentan'ingki uhwonontifi hofiko yomoyomomentohofofoho.

⁶ Oso hwe huhwo sohwo ulimento, Sekwo yomo ikutoho. Ngko huno niyohoho. Sekwo Jisas Nasaletnnta'ango a'amu fonjinto'ofohumalofosohune'no tipeelokwofo. Kako nto likakwoho. Olopo mohumuyoho. Uhwon+mno. Noho'nohumalofosopo aneponoho. ⁷ Oseso sekwo nowekuji Pita'nji inomokomoyo nom'nesohwamo ul+mno. Jisas Ngkaliline'no s+mo'mo nto sepo'maho. Ose ul+mno.

⁸ Ose ulahon'ingki noswapontifi yomoyomo yontifi komo'no umentohofosoyohoun+mentiso so'no a'amu nom'nemoyo'mayo uhwon+mentohofososo'no mul+mentohofofoho.

Maliya angu Makitolanta'angosi Jisasimo uhwon+mentisofoho.

(Joun 20:11-18)

⁹ Santemo iyohohwe'nji Jisas likofahon'ingki Maliya angu Makitolanta'angosi Jisasimokaki'no uhwon+mentisofoho. Oso hisimo

Jisas hohonta towahuno wonyo aho anga'no hopi'nono nom'ne hnta'ni hufa'u sohwa wae yao'mentisofoho. ¹⁰ Maliya nowento a'amu Jisasi'nji emmotofo sohwa u'manto hofiko simeho tango'nji humotaho lontan'ngkofi, ¹¹ Maliya ulimeto, Jisas songo humaho. Nuhwon'ngokohi'nyoho. Ose ulahon'ngki nupa'nontifi huno syafihu'mentohofi, Hwasyo nalohoho syafisyontifi a'mu hisiye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyofoho.

Jisas kako inomokomoyo hufa'u hwa'umo hon'ngkanopo uswo'nimentisofoho.

(Luk 24:13-35)

¹² Hwangku hwe hufa'u hwa'u ango Jelusalem uliko'manji hon'ngkanopo nowentan'ngki Jisas a'amu nom'ne pa'n'ngohwo u'mahon'ngki ¹³ siko yofe uhwo'mentisiyo so'no asomo noponji inomokomoyo nom'ne sohwa ulahon'ngki hofiko haloho miyo'njo yontifi simeho hi'ntnnono muyofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwa u'manto syoho uyimentisofoho.

(Mat'iyu 28:12-20; Luk 24:36-49; Joun 20:19-23)

¹⁴ Hwangku inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni anga'no sohwa angomo nohumantifi wopayo nontan'ngkofi Jisas nu'manto yoka ulimentisofoho. Hwap'ngoso ole hofiko simeho hi'ntnnono muyo'nefoho. A'amu nom'ne sohwa inomokomoyo sohwa Jisas nto lika'maho. Nakwo uhwon'ngkuhwono ulahon'ngkofi hofiko hwasyo hungkunofoho huno syafihu'mentohofofoho. ¹⁵ Jisas

ulimento, Sekwo ango'meemo humpekuji a'amu hopi'nonohino somo nje hungkuno wopingoso filutihwafikuno. ¹⁶ A'amu oso hungkuno hiso nupa'n+ngkuji simeho hi'ntnnono sejapikuji mijo mapijoso Anituye a'amu ne imo'n+fitnnefoho. A'amu oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono muyo'njo somo Anitu hofikoe honingkanu wonyo'ne hungkuno tango uyonefoho. ¹⁷ A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijoso ole ifitnnefoho. Nje yokumpohn'nyo'nji towahuno wonyo wae ifitnnefoho. A'amu kengofe hungkunoso lfitnnefoho. ¹⁸ Hofiko homa aho kapijoso mijo pe'nyo'ne nifijoso poyo mmo'n+fitnnefoho. Hofiko a'amu mnokino'njo somo aho kisasyikuji ngkimo jomo ntikujono wopingo imo'n+fitnnefoho.

Anitu Jisasimo ahwomomne'no utima'mentisofoho.

(Luk 24:50-53; Apousel sohwafe Syoho 1:9-11)

¹⁹ Hwe Engo Jisas sohwo hungkuno moi'wo nto losojwaofahoningki Anitu Jisasimo utima'mentisofoho. Nosonto Anituye aho angahohnta'ni humamentisofoho. ²⁰ Inomokomoyo sohwa ango'meemo nowentifi Anituye hungkuno lutihwentaningkofi Jisas ufo'ma'mentisofoho. Nufomahoningki hofiko yo'mayo wonyoangkafo yahoningkofi a'amu uhwonontifi ou, olo hungkunoso Anituye hungkuno nehopeho limentohofofoho. Hungkuno osohopeho.

**Mpohwoe Hungkuno Songofoho
The New Testament and Genesis in the Safeyoka
(Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Safeyoka
long Niugini**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ampeeli-Wojokeso (Safeyoka)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2011-12-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

f526da1e-a607-571c-ba86-56367d7583f3